

Betydelse av placering och utbildning för indiska barn ihögriskmiljöer

En studie av vuxna barnhemsbarns upplevelser

Lotta Lindblom

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Det sociala området
Identifikationsnummer:	4023
Författare:	Lotta Lindblom
Arbetets namn:	Betydelse av placering och utbildning för indiska barn i högriskmiljöer. En studie av vuxna barnhemsbarns upplevelser.
Handledare (Arcada):	Bettina Brantberg-Ahlfors
Uppdragsgivare:	
<p>Sammandrag: Examensarbetet handlar om betydelsen av placering och utbildning för utsatta barn som lever i högriskområden i Indien. Studien har gjorts i samarbete med hjälporganisationen El Shaddai Charitable Trust i Indien. En placering innebär automatiskt också skolgång i organisationens egen grundskola Shanti Niketan. Resultaten baserar sig på kvalitativa temaintervjuer med fyra unga vuxna som har varit barnhemsbarn och som nu arbetar i samma hjälporganisation. Intervjuerna delas tidsmässigt upp i uppväxtförhållanden, nutid och framtidsvisioner i syfte att utreda vilken betydelse placeringen haft för dessa personer under hela livsloppet. Frågeställningarna i studien gäller i huvudsak uppväxtförhållanden och orsaker som leder till placering, konsekvenser av placering och föräldrarelationerna beträffande placeringen. Som teoretiska perspektiv används social inklusion och socioekologisk utvecklingsteori. Resultaten visar att de vanligaste orsakerna till placering är extrem fattigdom i kombination med alkoholmissbruk och familjevåld. Föräldrarna förhåller sig positivt till placeringen och har antingen själva tagit kontakt med organisationen eller blivit uppsökta av organisationens fältarbetare. Kontakten till föräldrarna har upprätthållits under hela vistelsen i organisationen. Samtliga respondenter har studerat vidare efter grundskolan i organisationens regi och lyfter fram utbildningens betydelse. Som konklusion kan placeringens betydelse för respondenterna anses positiv och omvälvande. Respondenterna känner tacksamhet för organisationen och upplever att de genom placeringen fått möjlighet till utbildning, arbete och ett självständigt liv.</p>	
Nyckelord:	Indien, uppväxtförhållanden, fattigdom, placering, utbildning, social inklusion, utvecklingsekologi, El Shaddai
Sidantal:	62
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
DegreeProgramme:	Social services
Identificationnumber:	4023
Author:	Lotta Lindblom
Title:	The impact of placement and education for children living in high risk environments in India. A study about the experiences of former residents of a children's care home.
Supervisor (Arcada):	Bettina Brantberg-Ahlfors
Commissioned by:	
<p>Abstract:</p> <p>The aim of this thesis is to examine the effects on Indian children following their removal from a high-risk environment and placement into care homes with access to primary and secondary schooling. The study was conducted in cooperation with the aid organization El Shaddai Charitable Trust in India. The placement of a child through this organization also includes primary and secondary education for the child in the Shanti Niketan school, which is the organization's own school. The study is based on four theme based, semi structured interviews where young adults working in the organization recounted their life stories. All of them were placed in the organization as children. The main research questions concern family circumstances and reasons for the placement of the child, consequences of the placement and resulting child-parent relationships. The theoretical perspectives are social inclusion and ecological systems theory. The results show that extreme poverty in combination with alcohol abuse and family violence is the most common reason for placement. Parents are positive in relation to the need for placing the child in the care homes of the organization. They have initially either contacted the organization themselves for help or have been visited by the organization's field workers. Contact with the parents has been maintained throughout the placement. All respondents have continued educational studies after secondary school and emphasize the importance of education. In conclusion the significance of the placement is considered positive and a turning point for the respondents. They feel grateful to the organization and experience, indicating that through the placement they have been offered education, work and independence in life.</p>	
Keywords:	India, childhood environment, poverty, placement, education, social inclusion, ecological systems theory, El Shaddai
Number of pages:	62
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

INNEHÅLL

1	Inledning.....	6
1.1	Syfte och frågeställning	6
1.2	Avgränsning.....	7
2	Bakgrund.....	7
2.1	Presentation av organisationen El Shaddai	8
2.2	The National Commission for Protection of Child Rights (NCPCR).....	10
3	Tidigare forskning	12
4	Teoretisk referensram	15
4.1	Social inklusion.....	15
4.1.1	<i>Social inklusion som rättighet.....</i>	<i>16</i>
4.1.2	<i>Fokus i social inklusion.....</i>	<i>17</i>
4.1.3	<i>Segregera för att kunna inkludera</i>	<i>18</i>
4.1.4	<i>Det sociala arvet.....</i>	<i>19</i>
4.2	Socioekologisk utvecklingsteori.....	19
4.2.1	<i>Mikronivån - närmiljön</i>	<i>20</i>
4.2.2	<i>Mesonivån</i>	<i>21</i>
4.2.3	<i>Exonivån.....</i>	<i>22</i>
4.2.4	<i>Makronivån</i>	<i>23</i>
5	Metod och genomförande	25
5.1	Metodval	25
5.2	Temaintervju.....	26
5.3	Val av respondenter	27
5.4	Genomförandet av intervjuerna.....	28
5.5	Innehållsanalys.....	29
5.6	Validitet och reliabilitet.....	31
5.6.1	<i>Intern validitet</i>	<i>31</i>
5.6.2	<i>Reliabilitet</i>	<i>32</i>
5.7	Etiska aspekter	33
5.8	Metoddiskussion.....	34
6	Resultatredovisning	34
6.1	Bakgrund och uppväxtförhållanden.....	35

6.1.1	<i>Familjeförhållanden</i>	35
6.1.2	<i>Problem i familjen och orsaker till placeringen</i>	36
6.1.3	<i>Den första kontakten till El Shaddai</i>	37
6.1.4	<i>Familjens och respondentens upplevelser av placeringen</i>	38
6.1.5	<i>De största förändringarna för barnen efter placeringen</i>	39
6.1.6	<i>Kontakten till föräldrarna under placeringen</i>	40
6.1.7	<i>Ersatte någon i personalen på barnhemmet din förälder/dina föräldrar?</i>	40
6.1.8	<i>Språket</i>	41
6.1.9	<i>Religion</i>	42
6.2	<i>Nutid</i>	42
6.2.1	<i>Placeringens/vistelsens längd och kontinuitet hos El Shaddai</i>	42
6.2.2	<i>Kontakt till föräldrarna</i>	43
6.2.3	<i>Arbetsuppgifter</i>	43
6.2.4	<i>Möjlighet att påverka och utveckla verksamheten</i>	44
6.2.5	<i>Självständighet</i>	44
6.3	<i>Framtidsvisioner</i>	45
6.3.1	<i>Respondenternas syn på framtiden</i>	45
6.3.2	<i>Giftermål och egen familj</i>	45
6.3.3	<i>Spekulationer om livet utan placering och skolgång</i>	45
6.3.4	<i>Avslutande och konkluderande kommentarer om placeringens övergripande betydelse i respondenternas liv</i>	46
6.4	<i>Sammanfattning av resultatredovisningen</i>	47
7	Analys och tolkning av resultaten	48
7.1	<i>Orsaker till problematiska uppväxtförhållanden</i>	49
7.2	<i>Konsekvenser av intervention</i>	50
7.3	<i>Social inklusion utan att glömma föräldrarna</i>	51
7.4	<i>Utvecklingsekologisk analys</i>	52
7.5	<i>Sammanfattning</i>	53
8	Diskussion	54
8.1	<i>Arbetslivsrelevans och fortsatt forskning</i>	57
	Källor	58
	Bilaga 1 Intervjuguiden	61

1 INLEDNING

Jag besökte organisationen El Shaddai första gången år 2009 under en resa till Indien. Verksamheten verkade intressant och viktig på många sätt. Möjligheten att bekanta sig djupare med en dylik hjälporganisation öppnades och jag kände att jag skulle vilja komma tillbaka och arbeta i den här organisationen. I januari 2012 bestämde jag mig för att göra min sista och fördjupade praktik på tre månader i samma organisation. Det kändes också naturligt att relatera examensarbetet till praktiken och under praktikens gång bildades idén till ämne för examensarbetet.

Eftersom det varje vecka kom nya barn till skolan och barnhemmen började jag automatiskt fundera över deras livshistoria och följa deras acklimatiseringsprocess. Jag var intresserad av att veta vilka familjeförhållanden de ursprungligen kommit från och hur placeringen på barnhemmen påverkat deras liv.

Arbetet skrivs i samarbete med El Shaddai och baserar sig på fyra temainterjuer av unga vuxna som arbetar i organisationen. De har alla varit barnhemsbarn hos El Shaddai och levt största delen av sina liv på ett eller annat sätt i organisationen.

1.1 Syfte och frågeställning

Det övergripande syftet är att utreda vilken betydelse placering i hjälporganisationen har för ett utsatt barn under hela uppväxttiden och vidare i framtiden. En placering i denna organisation innebär automatiskt även skolgång i den egna skolan Shanti Niketan.

Ett annat syfte är att öka kunskap om utbildningens betydelse för att förbättra levnadsförhållandena bland utsatta familjer i slumområden. Arbetet kan användas som underlag för organisationens fortsatta arbete.

De huvudsakliga frågeställningarna som undersökningen skall ge svar på är:

Vilka orsaker ledde till barnens placering?

Vilka konsekvenser fick placeringen?

Hur påverkades relationen till föräldrarna av placeringen?

Vilken betydelse har organisationen haft för de vuxna barnhemsbarnen?

1.2 Avgränsning

Jag har avgränsat arbetet till de enheter som jag arbetat vid och besökt. Organisationen bedriver verksamhet även i andra delstater men eftersom jag inte har erfarenhet av dem avgränsas arbetet till enheterna i delstaten Goa i Indien. Det har varit nödvändigt att de intervjuade kan engelska och att de frivilligt ställt upp som respondenter i min studie. Jag hade för avsikt att intervjua föräldrar till barnhemsbarnen men på grund av språksvårigheter lämnade jag den idén till eventuell senare forskning. Jag ville gärna skapa en personlig kontakt med dem som jag intervjuade och tyckte att det kanske inte skulle bli samma närhet om man måste använda sig av en tolk. Respondenterna behärskar många språk flytande, även engelska. Det är väldigt få av föräldrarna som kan engelska och det kändes frustrerande att inte kunna tala med människor som jag gärna hade önskat. Jag har också avgränsat arbetet till sådana vuxna personer som idag arbetar i organisationen och som själva har varit barnhemsbarn i organisationen.

2 BAKGRUND

I det här kapitlet presenterar jag kort organisationen och tar med mina egna erfarenheter i viss mån. Eftersom El Shaddai uppger att deras verksamhet är förenlig med NCPCR:s riktlinjer presenterar jag i korthet den nationella kommissionen för skyddande av barns rättigheter i Indien (NCPCR). Jag har inte fått tillgång till organisationens styrdokument eller eventuell tillämningsguide av NCPCR:s riktlinjer.

2.1 Presentation av organisationen El Shaddai

Organisationen El Shaddai Charitable Trust i Goa, Indien, grundades år 1997 av sjukskötaren Anita Edgar (England) och pastorn Matthew Kurian (Indien). Organisationen är huvudsakligen verksam i delstaten Goa men har härbärgen och projekt även i andra indiska delstater. Organisationens vision är "Bringing childhood to children who never had it" och deras motto är "Loving-Caring-Sharing".

Målgrupperna för verksamheten är:

- Föräldralösa barn
- Gatubarn
- Barn som lever i slum
- Barn som kommer från väldigt fattiga förhållanden
- Barn till föräldrar som lider av allvarlig sjukdom
- Barn som lever i högrisk miljö
- Barn till migrerande föräldrar som lever under väldigt knappa förhållanden långt ifrån den övriga familjen
- Barn som är på rymmande fot
- Barn som lider av allvarlig sjukdom
- Familjer som lever under existensminimum
- Barn till prostituerade
- Barn som kommer från etniska minoriteter
- Kvinnor och barn för hälsovård, stöd och rådgivning
- Barn till föräldrar som sitter i fängelse

El Shaddai erbjuder bland annat följande: mat, härbärke och andra boendeformer, kläder, utbildning, rådgivning, hälsovård, holistisk fostran, familjestöd genom besök, rådgivning och familjeplanering. Vidare erbjuds utbildning om hälsa, hygien och kost, information om polio och andra sjukdomar.

I Goa har organisationen fyra barnhem. Victory House i Saligao öppnades år 1997 för pojkar i åldern 7-12 år. Victory House rymmer ca 60 barn. Shekinah

House i Assagao öppnades år 1999 för tonårspojkar, för tillfället bor där ca 50 pojkar. Rainbow House i Assagao öppnades år 1999 för flickor över sju år. I nuläget bor där ca 50 flickor. The House of Kathleen i Assagao öppnades år 2002 för de minsta barnen, både pojkar och flickor i åldern 2-6 år. Det finns plats för ca 50 barn. Jag har besökt alla barnhem men jobbat främst på House of Kathleen och Rainbow House.

I Assagao finns också organisationens skola, Shanti Niketan, som grundades år 2001. Skolan grundades för barnhemsbarnen men även andra organisationers barnhemsbarn går i Shanti Niketan. Barnen börjar skolan vid 2-3 års ålder i en klass som kallas nursery, där får de lära sig t.ex. bokstäver och siffror samt kreativa skolämnen. Jag arbetade varje dag i skolan med klasserna pioneers och challengers. Pioneers är den första riktiga klassen med elever i åldern 6-9. Challengers är följande klass med elever i åldern 7-10. Jag hade dagligen också en timme stödundervisning för elever i de högre klasserna.

Organisationen har härbärgen på flera olika orter. I Goas huvudstad Panjim finns härbärget Asha Deep som öppnades år 2003. Ungefär hundra barn kommer till härbärget för undervisning och mat varje dag. Det finns också några nattplatser på härbärget. Föreståndaren på Asha Deep är ett av de första barnen som tagits hand om av El Shaddai. I Margao i södra delstaten finns härbärget Stepping Stones som öppnades år 2005. Margao är en stor stad och behovet av härbärgen är stort. Stepping Stones har väldigt trånga utrymmen men har en föreståndare som har en fin relation till barnen samt gör sitt yttersta för att hjälpa så många som möjligt. Stepping Stones har upp till 300 besökare om dagen. Väldigt många av barnen som bor i något av barnhemmen i Assagao härstammar från Margao. I Calangute finns härbärget Little Acorns som öppnades år 2005. Över 100 barn kommer dagligen för undervisning och ett mål mat. På härbärget Little Acorns har jag jobbat några dagar för att få omväxling i mitt arbete och för att bekanta mig med så många verksamheter som möjligt. Little Acorns har fältarbetare som åker runt i slumområden och berättar om organisationen. Samma fältarbetare håller också undervisning dagligen i slummarna, så kallade slum schools. Det var intressant att få följa med fältarbetarna till slum-

skolorna där jag också själv kunde delta i arbetet. För de äldre barnen som tidigare bott på något av barnhemmen finns stugor som de får husera självständigt i innan de flyttar till eget boende. Stugorna är anslutna till Victory House, Rainbow House och Shekinah House.

I Margao har organisationen ett community centre (all aktivitetshus) som fungerar väldigt bra. Centret finns mitt i ett stort slumområde så det är lättillgängligt för alla dess invånare. Det erbjuds datakurser och handarbetskurser för både kvinnor och män. I samma hus finns också ett klassrum där barnen får undervisning. Således kan föräldrarna lära sig datoranvändning eller att sy sina egna kläder medan barnen går på lektion. Det är ett ställe med god stämning och en tydlig plan för att aktivera hela familjer. Dessutom öppnas en chans till försörjning då man behärskar t.ex. sömnad. I november 2012 öppnades ett nytt community centre i staden Vasco i södra Goa.

2.2 The National Commission for Protection of Child Rights (NCPCR)

Den nationella kommissionen för skyddande av barns rättigheter NCPCR formades åren 2005- 2007 på uppdrag av den indiska regeringen. Kommissionen arbetar för att försäkra att de nationella lagarna, policyn, program och administration är i enlighet med barnperspektivet och FN:s konvention om barnets rättigheter. Kommissionen föreställer sig ett rättighetsbaserat perspektiv att tillämpas i den nationella politiken med ett nyanserat förhållningssätt på statlig, distrikts-, och lokal nivå. Ett förhållningssätt och en strategi som innebär att varje regions särdrag och kapacitet tas i beaktande.

Ett barn definieras som en person mellan 0-18 år och alla barn oavsett ålder är av lika stor betydelse. Åtgärder gällande de mest sårbara barnen prioriteras, såsom t.ex. barn i mindre utvecklade regioner. Kommissionen ser det som problematiskt att det finns sårbara grupper som inte nås av hjälpen och att detta i praktiken innebär att samhället fortsättningsvis tolererar att de mänskliga rättig-

heterna för barnen kränks. Det krävs en vidare utveckling av en atmosfär som gagnar barnens rättigheter.

För att nå varje barn eftersträvas en djupare involvering från samhället samt enskilda hushåll, för att därigenom kunna informera om vilket stöd man ute på fältet erhåller och kan erhålla från myndigheter på högre nivå. Kommissionen anser att staten har en oumbärlig roll i att stöda sunda åtgärder när det gäller att bygga upp institutioner, befrämja decentralisering på lokal nivå och verka för ett större samhälleligt ansvar för barn och barns välbefinnande.

NCPCR poängterar universell okränkbarhet av barns rättigheter samt ser alla åtgärder och insatser angelägna och brådskande. Kommissionen vill definiera prioriterade åtgärder för de mest sårbara barnen. Detta innebär bl.a. att fokusera på mindre utvecklade regioner och på barn som lever under särskilt utsatta förhållanden. NCPCR befävar att om man enbart riktar sig till en del av barnen, så riskerar man att exkludera många sårbara barn, som inte faller inom någon av de på förhand definierade kategorierna (detta lyfts även fram i tidigare forskning, t.ex. Dybicz). Om detta äventyras innebär det i praktiken att samhällets tolerans för brott mot barns rättigheter fortsätter. Detta inverkar negativt på programmets betydelse för målgrupperna. Därför anser kommissionen att det endast genom att skapa en större förståelse för skyddet av barns rättigheter, som utsatta barn blir synliga och vinner förtroende och tillgänglighet gällande sina rättigheter. Kommissionen betonar att alla rättigheter, som barnet åtnjuter, i kombination förstärker varann. I det avseendet kan barnens rättigheter inte graderas eller rangordnas utan skall ses som lika viktiga. Huruvida ett barn vid 18 års ålder kan åtnjuta sina rättigheter är beroende av hur hon fått dem respekterade och tillgodosedda från tiden då hon föddes. Sålunda antas att insatser i alla skeden har betydelse för tryggnad av rättigheterna. (www.ncpcr.in)

3 TIDIGARE FORSKNING

Jag valde i huvudsak forskning gällande Indien eftersom landet är så stort och heterogent och således inte lätt jämförbart med andra länder. Största delen av den forskning jag hittat berör gatubarnsproblematiken och hänför sig till de barn som lever på gatan och ännu inte har fått hjälp. De som har fått hjälp är således inte i samma mån en målgrupp som skulle ha blivit undersökt.

Jag har använt sökorden street child, street child rescue, street children and education, education and poverty, orphanage, child protection, developing countries, India. Sökningarna är gjorda främst i databaserna EBSCO och SAGE.

Working with street children: reintegration through education. Barbara Brink. Support for learning. Vol. 16 No. 2 (2001). (EBSCO)

Artikeln behandlar inte specifikt indiska förhållanden utan gatubarnsproblematiken generellt. Här definieras termen gatubarn och presenteras de vanligaste orsakerna till att barn lever under dylika förhållanden. Studien behandlar också vilka de största riskerna och farorna är för dessa barn. Det poängteras att hela familjen borde stödas i lika stor grad som själva barnen. Artikeln tar upp hur man kan gå till väga för att skapa kontakt med dessa barn och vilka miljöer man kan utnyttja för både undervisning och lek. Barnen kan undervisas i sin egen hemmiljö och offentliga platser såsom bibliotek och museum kan med fördel utnyttjas. En informell miljö är att föredra. Även utbildarnas roll diskuteras, de skall bland annat vara tillgängliga, uppmuntrande, skapa trygghet och förtroende, vara rättvisa och sympatiska samt flexibla och icke fördömande. Hela samhällets medverkan lyftas fram speciellt i fråga om att informera allmänheten om realiteterna gällande dessa familjer och barn.

Risk, conflict between parents and child adjustment in families experiencing persistent poverty in India. Jatinder K Gulati and Jayanti Dutta. Journal of family studies. Vol. 14: 107-123. April 2008. (SAGE)

Studien behandlar hur tvister inom familjer som lever under väldigt fattiga förhållanden negativt påverkar barn och ungdomar. Det framgick att dylika tvister kan orsaka beteendestörningar hos barn och unga. Speciellt riskabelt är moderns aggressiva beteende eftersom det inte är accepterat i den indiska kulturen att kvinnan kritiserar sin make. Orsaker till ovannämnda tvister samt statistiska uppgifter om dessa presenteras i studien.

Socialisation of street children in India: A socio-economic profile. Meena Mathur. Psychology and developing societies 21,2 (2009): 299-325 (SAGE)

Deltagarna i undersökningen är gatubarn i Jaipur. Samtliga barn arbetar förutom ett fåtal som försöker försörja sig genom att tigga. Undersökningen presenterar orsaker och omständigheter som bidrar till att barnen lever på gatan. Gatubarnen kategoriseras i fyra grupper beroende på vilken kontakt de har med sina föräldrar och vilken sorts arbete de utför. Även Förenta Nationernas kategorisering av gatubarn definieras. Gatubarnens arbetsliv, fritidssysselsättning, hälsotillstånd och hygien och eventuellt drogberoende beskrivs. Barnen blev också intervjuade gällande sina framtidsvisioner.

Iqbal, M.W. 2008. Street children: An overlooked issue in Pakistan. Child abuse review Vol. 17: p 201-209.

Artikeln presenterar orsaker till att barnen lämnar sina familjer och blir hemlösa. Orsaker såsom folktäthet, arbetslöshet, ökad kriminalitet, hemlöshet, barnarbete och svält bidrar till att barn måste försvara sig och sina familjer redan vid mycket tidig ålder. Det här i sin tur medför ofta att förhållandet till föräldrarna blir svagare och att hemmet spelar en allt mindre roll i barnens liv. Barnen lämnar också sina familjer på grund av dysfunktionalitet inom familjen, t.ex. drogmissbruk, fattigdom samt äktenskapsskillnad. Vid situationer där båda föräldrarna arbetade och barnen på grund av detta blev lämnade ensamma var depression, isolering, utslagning, försummelse och våld vanliga upplevelser för barnen. Frånvaron av en omvårdande hemmiljö kan leda till att barnen söker andra former av tillfredsställelse utanför hemmet. Grovt familjevåld är speciellt vanligt i familjer där en styvfar oftast är den våldsamma. Artikeln går in på olika former av misshandel och vanvård som producerar gatubarn. Det är också vanligt med

situationer där någon i familjen är sjuk och barnen på grund av detta tvingas till att tigga för att få pengar till sjukvård. Artikeln tar också upp hur det känslomässigt påverkar gatubarnen att se andra barn som får gå i skola. Det tragiska då ett barn tvingas fly från sitt hem är att han igen i den nya miljön blir mycket sårbar för fortsatt våld.

Dybicz, P. 2005. Intervention for street children. An analysis of current best practices. *International Social Work* 48 (6): 763-771.

Artikeln tar upp traditionella myter om gatubarn och hur viktigt det är att rätta till dem. Gatubarn får t.ex. inte ses som kriminella och inte heller att de skulle ha valt sitt liv på gatan på grund av frihet och äventyrlust. Alla faktorer som leder till ett liv på gatan är rotade i extrem fattigdom. Förebyggande åtgärder indelas i tre kategorier beroende på i vilket skede barnet är. Den första kategorin av barn är de som lever i absolut fattigdom men som ännu inte bor på gatan. Målet är att inte driva barnet från hemmet utan att förbättra hemförhållandena. Community development (all aktivitetshus) är ett fint exempel på detta. Den andra kategorin är barn som arbetar på gatan men som upprätthåller regelbunden kontakt med familjen. Målet är här att göra gatulivet så tryggt som möjligt under gången till vuxenlivet. Hit hör åtgärder såsom legal inkomst samt upplysning om riskfaktorer i gatulivet (konflikter, Hiv mm). Olika former av härbärgen finns att vända sig till i trygghetssyfte och för att få ett mål mat. Den sista kategorin av barn är de som lever på gatan för att de är föräldralösa, har blivit övergivna eller har rymt hemifrån. De flesta av dessa barn anser sig tvungna att genom kriminella handlingar skaffa sig en inkomst och en stor del använder droger. Det har varit svårast att utarbeta åtgärder för denna grupp och den rehabiliterande verksamhet som har erbjudits har inte varit lämplig för denna grupp.

4 TEORETISK REFERENS RAM

Som teoretiska perspektiv har jag valt social inklusion och socioekologisk utvecklingsteori. Jag ville fokusera på helheter och samhällsliga perspektiv eftersom jag tror att det är speciellt viktigt då det gäller utsatta familjer som lever under extremt fattiga och otrygga förhållanden i ett jättelikt land med många olika kulturer. Teorierna kompletterar också varandra på ett bra sätt och går in i varandra i ett vidare perspektiv. Jag tror också att social inklusion förverkligas bäst genom utbildning. Det är svårt att känna sig inkluderad i ett samhälle om man t.ex. inte kan läsa. Då är det också mycket svårt att bli medveten om vilka rättigheter man har samtidigt som riskerna för att råka illa ut blir stora.

Den socioekologiska utvecklingsteorin ger förståelse för hur individen och samhället lever i en sorts symbios. Det är viktigt att kunna analysera hur olika kontexter påverkar individen och vice versa. Meeuwisse(2002:197) uttrycker att sammanhangens inbördes relationer ses som en förutsättning för att kunna vidta adekvata åtgärder mot missförhållanden. Hon poängterar att det inte betyder att alla bör arbeta på alla nivåer samtidigt. Trots att man kan ha snävt fokus i det sociala arbetet med personer som kämpar med sociala problem, behöver det inte betyda att man för den skull inte skulle ha en uppfattning om orsakerna till problemen.

4.1 Social inklusion

Grundtanken i social inklusion strävar efter att involvera människor och öka deras delaktighet i vardagsmiljöer som är av avgörande betydelse i samhället, t.ex. familjen, skolan och den egna kulturen. Madsen kallar det för ett *uppbyggande av det inkluderande vardagslivet*. Det här skall ge mening i vardagen samt möjlighet att kontrollera den egna tillvaron. Genom social inklusion vill man också begränsa och minska exkluderande mönster som får stigmatiserande effekter.(Madsen 2010:203–204)

4.1.1 Social inklusion som rättighet

Inklusion innebär att medräkna, att innefatta någon i en helhet (Madsen 2010:172). Motsatsen exklusion kan betyda att aktivt hålla någon utanför eller att stöta ut någon som tidigare varit innanför. Exklusion kan också ses som en mera passiv handling som förhindrar någon att komma in i en gemenskap.

På 1990-talet försökte man i EU genom olika program bekämpa arbetslöshet och fattigdom. De drabbade sågs som utsatta och socialt, kulturellt och politiskt exkluderade från det samhälleliga livet. Samhällets accelererande krav på aktivt deltagande kan sägas få motsatt verkan, det vill säga de som redan tidigare varit exkluderade hindras ytterligare från att komma in.

Rätten att vara delaktig i samhället uttrycks i flera internationella deklARATIONER som en medborgerlig rättighet oavsett t.ex. social bakgrund. Madsen (2010:173) tar barnkonventionen som exempel *"alla barn har rätt till skydd mot övergrepp som hotar deras värdighet och barn och deras familjer har rätt till stöd och hjälp som kan garantera deras utveckling och lärande"*. Barnen har rätt att bli hörda, respekterade och få sina behov tillgodosedda. Beslutsfattande utan barnets egen involvering kan ses som ett brott mot dess rättigheter. Madsen (2010:173–174) definierar således inklusion som ett svar på övergrepp, förtryck och maktmissbruk som hotar den egna involveringen i samtliga förhållanden som rör barnets uppväxt och framtid. Social inklusion kan ses som ett verktyg gällande de problem som uppstår då vissa grupper exkluderas från att ta del av samhällets institutioner, såsom t.ex. skola.

Salamanca-deklarationen (UNESCO 1994) använder begreppet inklusion för att definiera behovet av att skapa skolor och utbildningssystem för alla medborgare. Eftersom inklusion också har som syfte att balansera upp möjligheterna till delaktighet för vissa marginaliserade grupper i samhället kan man säga att social inklusion har ett demokratiskt mål. Därmed får begreppet social inklusion även ett bildningsmässigt mål där individens och gemenskapens bildning får en gemensam ram. På det här sättet finns det en chans till ett mera jämbördigt

samhälle som kan förbereda sina medborgare att aktivt delta i det samhälleliga livet.(Madsen 2010: 174-175)

Social inclusion is the process by which efforts are made to ensure equal opportunities - that everyone, regardless of their background, can achieve their full potential in life. Such efforts include policies and actions that promote equal access to (public) services as well as enable citizen's participation in the decision-making processes that affect their lives (UN).

Madsen (2010: 175) poängterar att det inte är enbart individens utveckling som står i fokus utan även den sociala miljön. Miljön skall också sträva efter att bli mera inkluderande.

4.1.2 Fokus i social inklusion

Förutsättningen för individernas bildning är att skapa gemenskaper. Det är de professionella som har det största ansvaret att skapa nödvändiga förutsättningar för mänsklig utveckling och förändring. Både gemenskaperna och individen kan utvecklas parallellt. En gemenskap kan innebära flera gemenskaper där det för individen finns möjlighet att ingå i olika typer av mindre gemenskaper. Det här möjliggör för individen att få erfarenheter av olika roller och positioner. (Madsen 2010:178)

Socialt deltagande är en förutsättning för lärande. Möjligheterna till lärande och utveckling finns i de sammanhang som står till individens förfogande. Social inklusion handlar således också om att tillgängliggöra olika arenor för lärande (Madsen 2010:200). För att ta del av lärandeprocessen krävs vissa sociala kompetenser. De här kompetenserna skapas just av detta deltagande. Kompetenserna fungerar alltså både inkluderande och exkluderande. (Madsen 2010:179).

Social inklusion betyder att resurserna skall användas i den miljö de behövs, individen skall inte förflyttas till resurserna. Resurserna skall ställas till förfogande på det fält där individen lever sitt vardagsliv, t.ex. familjen eller skolan (Madsen 2010:179). Dock bör det här påpekas, som problematisering av det

tidigare nämnda, att i situationer där intervention är nödvändig t.ex. på grund av ett omhändertagande eller otrygg uppväxtmiljö är en förflyttning av den utsatta många gånger det enda alternativet. Madsen (2010:180) uttrycker det som en defensiv socialpedagogik med fokus på en dubbel kris. En intervention försöker å ena sidan skydda människor i sårbara situationer där omständigheterna utgör ett hot mot deras utveckling och lärande. Den akuta krissituationen förändras då genom att individen förflyttas till en beskyddande miljö. En dylik förflyttning lägger dock grund till en andra krissituation där segregeringen från de betydelsefulla relationerna innebär brytning eller förlust av sociala nätverk och emotionella band samt berövande av identitetsskapande tillhörighetsförhållanden. (Madsen 2010:180). Trots detta anser Madsen (2010:180–181) att den offensiva socialpedagogiken inte kan ersätta den defensiva eftersom ingenting tyder på att prevention rent generellt skulle kunna göra interventioner av detta slag överflödiga. Kärnan i social inklusion är ändå att försöka undvika att människor exkluderas från sin sociala vardagsmiljö. Då detta inte kan undvikas är det viktigt att det skapas sådana socialpedagogiska miljöer med så många relationer till samhället som möjligt. En separation från föräldrarna, som en barnskyddsåtgärd, går naturligtvis före principen om social inklusion. Dilemmat är alltid balansen mellan skydd och socialt deltagande (Madsen 2010:205).

4.1.3 Segregera för att kunna inkludera

Madsen (2010:183) kallar det kongregering, då barn med liknande svårigheter blir placerade på samma institution i syfte att erhålla särskilt stöd för just denna målgrupp. I handlingsplanen för dessa barn fokuserar man på sådant som avspeglar det personliga, sociala eller kunskapsmässiga underskott som behöver kompenseras. Det är fråga om att kompensera bristtillstånd genom att möjliggöra för barnet att inhämta det som blivit försummat i hennes personliga utveckling. Målet med denna segregering och kompensering är att återintegrera eller inkludera individen i sin normala miljö såsom familjen, skolan och fritiden. Integrationslogiken grundar sig i föreställningen att det varit nödvändigt att segregera för att sedan kunna integrera eller återintegrera (Madsen 2010:183)

4.1.4 Det sociala arvet

Det sociala arvet är enligt Madsen (2010:191) ett begrepp som kan förstås nedvärderande. Det beskriver antagandet att föräldrarnas eventuella sociala problem i någon omfattning kommer att överföras till barnen. Vanligtvis förknippas uttrycket med de negativa konsekvenser som det kan innebära att växa upp under belastande sociala omständigheter. Madsen menar att professionella har en tendens att förklara sociala problem med hänvisning till det sociala arvet och att detta kan bli en orsak till att andra faktorer inte undersöks. Det här kan resultera i att barn som kommer från familjer med "negativt socialt arv" bemöts med lägre förväntningar än andra barn. Då finns det risk för att dessa barn kan uppleva att de inte har möjlighet att påverka och förbättra sin levnadsstandard på egna initiativ utan att de är dömda att upprepa föräldrarnas levnadsmönster. Det här kan bidra till att barnen inte bemöts med sådana pedagogiska utmaningar som motsvarar deras potential. (Madsen 2010:191–192)

4.2 Socioekologisk utvecklingsteori

Den amerikanska forskaren Urie Bronfenbrenner utarbetade på 1970-talet en teori om människans utveckling i olika sammanhang. Jag kommer att använda mig av två källor som jag tycker är väsentliga gällande tolkning av utvecklingsteorin. Den svenska professorn Bengt-Arne Andersson har samarbetat med Bronfenbrenner och själv skrivit en bok om utvecklingsekologi. Min andra källa är den amerikanska professorn James Garbarino och hans tolkning av utvecklingsekologin med fokus på barn som lever under riskfyllda omständigheter. Garbarino har kallats Bronfenbrenners moderna efterträdare och har specialiserat sig på barn som lever i otrygga miljöer.

Bronfenbrenner indelar samspelet mellan individ och samhälle i fyra analysnivåer; mikro-, meso-, exo- och makronivå. Dessa ligger inte hierarkiskt över varandra utan omsluter varandra (Meeuwisse 2002: 187). Individen studeras i förhållande till de olika miljöerna med ett interaktionistiskt perspektiv. Ömsesidigheten i individ-miljö relationerna innebär att miljön påverkar individen men

också att individen kan påverka åtminstone vissa delar av sin miljö. Teorin studerar inte bara individens förhållande till de olika miljöerna och vice versa utan också de olika miljöerna i förhållande till varandra. Teorin visar hur miljöerna är beroende av varandra och hur de avlägsna miljöerna relaterar till de närliggande miljöerna. Miljöerna tolkas som en serie sammanhängande strukturer där den ena ryms inuti den andra. Bronfenbrenner liknar dessa system vid ryska dockor av varierande storlek som ryms in i varandra. (Andersson 1986:20)

Den mänskliga utvecklingens ekologi inrymmer det vetenskapliga studiet av den fortgående, ömsesidiga anpassningen mellan en aktiv, växande mänsklig varelse och de föränderliga egenskaperna i de omedelbara närmiljöer i vilka den utvecklande personen lever, så som denna process påverkas av relationerna mellan miljöerna sinsemellan och av de större sammanhang vilka omger närmiljöerna (Bronfenbrenner 1979:21, Anderssons översättning)

4.2.1 Mikronivån - närmiljön

Mikronivån består av den omedelbara närmiljön i förhållande till individen. I närmiljön ingår förutom individen själv, familjen och senare också t.ex. skola, grannskap och kamratkrets. Andersson (1986:23) nämner tre viktiga element i mikrosystemen som bidrar till barnets utveckling; aktiviteter, roller och relationer. Därför är det viktigt att på denna nivå studera vad som görs och hur det görs, både gällande barnet samt de människor som finns i den omedelbara omgivningen. Det är av intresse att se vilka roller och relationer som utformas och vilka roller barnet själv försätts i (Andersson 1986:24).

Den minsta enheten i mikrosystemet är dyaden, en relation mellan två personer, t.ex. mor-barn relationen. Så fort man lämnar dyaden för att forska i större system med flera inblandade blir det genast svårare. Här tillkommer indirekta effekter eller andragsgradseffekter som påverkar dyadens relationer till en tredje. Som exempel nämner Andersson (1986:24–25) moderns förändrade relation till barnet då ett syskon föds. Det nya syskonet påverkar inte enbart direkt utvecklingsprocessen utan också indirekt eftersom moderns relation till det första barnet ändras. Colton et al. (2001:48) skriver om barnet som i takt med växande

ålder och grad av självständighet växlar mellan många olika mikrosystem. Vid t.ex. tonåren finns oftast flere olika kompiskretsar som utgör olika mikrosystem.

Garbarino & Ganzel (2000: 78) beskriver mikrosystemets kvalitet som beroende av förmågan att upprätthålla och öka utveckling samt att erbjuda en kontext som är känslomässigt bekräftande och utvecklingsmässigt utmanande. Gällande ökad utveckling hänvisar Garbarino & Ganzel till Vygotskys zonteori där skillnaden mellan vad barnet på egen hand kan uppnå (nivå av faktisk utveckling) jämfört med vad barnet kan göra då hon får utomstående hjälp (nivå av potentiell utveckling). Individerna utvecklas konstant, barn kan göra mer än spädbarn, ungdomar kan göra mer än barn osv. Garbarino & Ganzel poängterar att även relationer förändras över tid medan risker å sin sida finns i mönster av misshandel, försummelse, otillräckliga resurser samt stress som förolämpar barnet och hindrar dess utveckling.

4.2.2 Mesonivån

Mesonivån är följande kategori efter mikronivån. Teorin poängterar vikten av att inte analysera en närmiljö separat utan att försöka arbeta med flera närmiljöer samtidigt, dvs. på mesosystemnivå. Ett helhetstänkande är viktigt eftersom barnets verklighet inte består av separata närmiljöer utan av en integrerad helhet (Andersson 1986:26). Som exempel nämner Andersson ett barn med skolsvårigheter och som kan ha behov av att prata om detta hemma för att få stöd eller råd av en vuxen. Om den vuxna då inte ger barnet detta efterfrågade stöd, t.ex. på grund av att skolsituationen är främmande för föräldrarna, får detta konsekvenser för barnet, både gällande den upplevda situationen och gällande barnets utveckling. Konsekvenserna är annorlunda för de barn som i hemmiljön får sina behov av kontakt och förståelse tillgodosedda. Desto flera kompletterande och stödande kontakter det finns mellan olika närmiljöer desto större betydelse får de med tanke på barnets utveckling. I motsats kan sådana verksamheter som är helt främmande och som ställer krav som saknar innebörd för barnet fjärma henne från den verksamheten och fly fältet in i andra aktiviteter (Andersson 1986:27–28)

Garbarino & Ganzel(2000:79) mäter styrkan på mesosystemet på basen av hur många förbindelser den har samt kvaliteten på dessa. Som exempel nämner han barnets familj i relation till barnomsorgen. Han frågar sig huruvida personalen besöker barnets hem, om föräldrarna känner andra barn på enheten, känner föräldrarna andra föräldrar som har barn på samma enhet etc. Garbarino & Ganzel ställer frågan huruvida barnet är den enda individen som deltar i de båda miljöerna. Om barnet är den enda gemensamma nämnaren i olika miljöer kan man säga att mesosystemet är svagt och att svagheten i sin tur kan placera barnet i riskzon.

Interaktionen mellan de olika närmiljöerna är viktig och likaså prioriteringarna, speciellt i en problemsituation. Det är av stor betydelse att individens nätverk är känt i vissa närmiljöer.

4.2.3 Exonivån

Den följande nivån kallas exonivå. På den här nivån ligger inte det största fokuset på aktiviteter, roller eller relationer som individen kommer i direkt kontakt med. Exonivån handlar om hur samhällsinstitutioner och förhållanden utanför barnets närmiljö påverkar utformningen och innehållet i aktiviteterna, rollerna och relationerna. Dessa, i någon mån avlägsna, faktorer ramar in ett visst handlingsutrymme vars begränsning är beroende av hur snäva eller vida ramarna är. Det kan också vara fråga om hinder som måste övervinnas i syfte att nå förändring. (Andersson 1986: 28) Colton et al. (2001:49) nämner även massmedia som en i exonivån påverkande faktor.

Som exempel tar Andersson (1986: 28) upp en i dagens samhälle typisk situation, den stora personalomsättningen på många daghem. Det här påverkar vilka aktiviteter barn och personal kan utveckla och engagera sig i. En stor personalomsättning försvårar knytande av djupare kontakter mellan barn och personal och leder till brister i aktiviteternas kontinuitet samt förändringar i klimatet på

daghemmet. I motsats har ett stabilt daghem förutsättningar att utveckla verksamheten.

Garbarino & Ganzel(2000:79) tar upp den aspekten att det som för ett barn kan kännas som ett mikrosystem de facto kan kännas som ett exosystem för t.ex. en förälder och vice versa. Vid intervention kan målet vara att transformera ett exosystem till ett mikrosystem genom att initiera till ökat brukardeltagande, t.ex. i form av besök på olika instanser där barnet är aktivt.

Vidare uttrycker Garbarino & Ganzel att det finns både risker och möjligheter gällande exosystem. För det första påverkas förälderns beteende av det sätt hon behandlas i mikrosystemet tillsammans med sitt barn, detta kan innebära möjligheter eller risker. T.ex. kan familjens situation försvagas på grund av arbetslöshet och fattigdom. För det andra påverkar beslut gjorda på exonivå det dagliga familjelivet. Ett exempel på detta är indragningar av interventionsprogram som kan resultera i äventyrande av utvecklingen. Dessa risker och möjligheter gällande exosystemet är oftast politiska frågor. Garbarino & Ganzel poängterar att åtgärder som vidtas av människor som barnet inte har någon som helst direkt kontakt med väsentligen påverkar utvecklingen.

4.2.4 Makronivån

Makronivån omfattar samtliga ovan nämnda kategorier. Även omständigheter i makrosystemet får direkta eller indirekta konsekvenser för barnets verklighet i sina närmiljöer. Till denna kategori hör politiska och juridiska beslut som påverkar varje enskild individ, t.ex. utformningen av barnomsorg och skola. De underliggande nivåerna verkar inom makrosystemets ramar. Hit räknas också allmänna värderingar i våra kulturer men också mera oklart uttalade förhållanden som t.ex. könsrollsmönster.

Garbarino & Ganzel(2000: 80) nämner religion som ett klassiskt exempel på makrosystem. Religionen involverar både en definition av världen och en rad av

olika institutioner som reflekterar denna definition, både en teologi samt en mängd olika roller, regler, byggnader och program.

Man kan också säga att makronivån påverkas av globala händelser, t.ex. påverkar medlemskapet i EU de europeiska ländernas politiska och juridiska utveckling. Det sker ibland kollisioner mellan t.ex. EU och de nationella lagstiftningarna och det är en omfattande process att få dem att balansera varandra. Förenta Nationernas Barnkonvention är ett bra exempel på globala stadgar som omfattats av de flesta länder men som ändå inte förverkligas i nationell lagstiftning och tyvärr många gånger ännu sämre i praktiken. Enligt Liedman har varje tid sin skräck för pågående upplösning och sönderfall, det gäller både små enheter som familjen och stora enheter som t.ex. länder. Därför söker nationerna skydd i allianser som t.ex. EU, FN och Nato (Liedman 1999:43).

Utvecklingsekologi betonar livsloppsperspektivet, utveckling pågår konstant i samspel med föränderliga och förändringsbara omgivningsfaktorer. Meeuwisse (2002:198) understryker förutsättningen att uthärda komplexiteten i den mänskliga tillvaron som en särskild angelägenhet för dem som vill åtgärda sociala problem.

An ecological perspective provides a kind of checklist to use in thinking about what is happening and what to do about it when faced with developmental problems and social pathologies that affects children. It does this by asking us always to consider the micro-, meso-, exo-, and macrosystem dimensions of developmental phenomena and intervention. It constantly suggests the possibility that context is shaping causal relationships. It always tells us "it depends" and stimulates an attempt to find out "on what" (Garbarino 2000:81).

5 METOD OCH GENOMFÖRANDE

Eftersom jag arbetat tre månader i en organisation i främmande kultur uppstod naturligtvis väldigt många frågor och funderingar omkring verksamheten. Jag skrev också en sorts reflekterande dagbok så gott som dagligen. Det är dessa tankar som ligger till grund för mina frågeställningar i studien. Varje vecka kom nya barn till organisationen och det var intressant att se hur de acklimatiserades till det dagliga livet på skolan och i barnhemmen. För att komma in på djupet i dessa barns livshistoria bestämde jag mig för att intervjua vuxna barnhemsbarn som i stora drag varit med om liknande händelser. Eftersom jag varit intresserad av att förstå vilka förhållanden respondenterna kommer ifrån och hur deras liv påverkats av placeringen och skolgången var kvalitativa intervjuer som datainsamlingsmetod ett naturligt val. Genom enskilda temaintervjuer kunde jag till viss del strukturera intervjuerna medan respondenterna huvudsakligen fick berätta öppet om sina erfarenheter. Jag hade inte tidigare gjort intervjuer så det kändes också som ett intressant alternativ på flera sätt.

5.1 Metodval

Kvalitativa forskningsmetoder karaktäriseras av öppenhet, förståelse och utforskan- de. Undersökaren styr så lite som möjligt den information som samlas in och den undersökta ska ges möjlighet att uttrycka sig som hon själv vill och med egna ord. Undersökaren strukturerar inte strikt på förhand vilken typ av information som skall samlas in utan arbetar utifrån ett induktivt förhållningssätt och samlar in data så öppet som möjligt. På det sättet får man säkrare fram de undersökta egna åsikter och tolkningar utan styrning från frågeställaren (Jacobsen 2007:48–49). Öppenheten innebär att svaren är nyanserade och lämpar sig således att beskriva det specifika och unika hos en respondent. De kvalitativa metoderna betonar närheten mellan forskaren och respondenten. Det innebär att forskaren kan gå på djupet med hjälp av långa intervjuer och observationer över en längre tid. Kvalitativa metoder är också flexibla vilket innebär att forskaren inte är låst av den ursprungliga frågeställningen utan kan under undersökningens lopp omformulera frågeställningen beroende på vilken typ av

information som samlas in (Jacobsen 2007:50). Kvalitativa data lämpar sig för utforskningsforskning där forskaren går från empiri till teori och teorierna skapas utifrån det som observeras (Jacobsen 2007:49). Det här stämmer väl överens med min arbetsprocess eftersom jag först samlade in empiriskt material och sedan efteråt på basen av mitt material valde lämpliga teoretiska perspektiv. Det är viktigt att datainsamlingen sker utan förutfattade meningar från forskarens sida så att respondenternas verklighet i ett visst sammanhang återges korrekt (Jacobsen 2007:49). Öppenheten, nyanserna, närheten och flexibiliteten bidrar till den kvalitativa forskningens höga interna validitet (Jacobsen 2007:51).

Jag hade inte valt ut någon annan metod men eftersom jag arbetade under tre månaders tid i organisationen så var det naturligt att jag samtidigt observerade min arbetsplats och dess arbetstagare såsom man normalt gör på vilken arbetsplats som helst. Jag arbetade inte huvudsakligen med någon av mina respondenter men jag träffade två av dem dagligen och de övriga sporadiskt. Jag kunde t.ex. notera att några av respondenterna kallade en av grundarna för pappa då de sågs och att respekten för grundarna var påtaglig.

Karin Widerberg skriver att såvida man har möjlighet att få vistas i personens egen kontext, så är det en fördel att göra observationen före själva intervjun. Om man inte skall göra en regelrätt observation, utan bara samla intryck, behöver man i många fall inte ens be om lov. Gör man en observation i den bemärkelsen att man iakttar, noterar och registrerar den grupp som man senare ska intervjua, så bör man alltid informera i förväg och få personens samtycke (Widerberg 2002:129). Jag har inte gjort någon regelrätt observation utan bara haft möjlighet, vid sidan av mitt eget arbete som volontär, att följa med några intervjupersoners arbete och beteende på arbetsplatsen.

5.2 Temaintervju

I en temaintervju, också kallad halvstrukturerad intervju, ställs samma frågor till alla informanter. Informanterna är inte bundna till vissa svarsalternativ utan de

får svara med egna ord. Frågorna är formulerade på förhand men intervjuaren kan omforma dem efter hand. I en temaintervju är någon vinkel är fastslagen men inte alla. (Hirsjärvi & Hurme 2000:47)

Karaktäristiskt för temaintervju är att respondenterna alla upplevt en specifik situation. En temaintervju innebär i motsats till andra intervjuformer att den inte förutsätter en specifik genom experiment framkallad gemensam erfarenhet, utan utgår från att alla individuella erfarenheter, tankar, föreställningar och känslor kommer fram i den här typen av intervju. Informanternas upplevelser och deras definitioner av olika situationer betonas. (Hirsjärvi & Hurme 2000:47–48)

Det är respondentens röst som skall höras. Respondentens olika tolkningar och betydelser av dem tas i beaktande i en temaintervju. Betydelserna uppstår i växelverkan under intervjun. En temaintervju är till sin karaktär mera lik en ostrukturerad intervju än en strukturerad intervju. (Hirsjärvi & Hurme 2000:48)

Med den här typen av intervju får man fram den enskilda individens inställning och åsikter. Öppna intervjuer klarlägger förståelse och tolkning av ett visst fenomen eller vissa förhållanden (Jacobsen 2007:93).

5.3 Val av respondenter

Intervjuerna påbörjades efter det att min tre månader långa praktik avslutats. Jag hade frågat två arbetstagare om de ville medverka i min studie och jag bad dem också att föreslå ytterligare några personer som respondenter. Det finns många som arbetar i organisationen som har varit barnhemsbarn i densamma men som inte vill prata om sina erfarenheter. Jag frågade senare också grundaren Anita Edgar om vem hon tyckte att skulle lämpa sig för intervjuerna och hon föreslog de två som jag redan hade talat med. Det bör alltså poängteras att det inte var organisationen själv som valde ut respondenterna. Senare träffade jag en annan volontär som föreslog en av arbetstagarna på ett av pojkhemmen och han ställde gärna upp för en intervju. I samma veva fick jag veta att en annan av pojkarna som hade gett sitt samtycke till intervju hade åkt hem till sin

mamma i en annan delstat så honom kunde jag inte räkna med mera. Jag bestämde mig för att fråga en av föreståndarna på ett av våra härbärgen om han ville ställa upp och det gjorde han. Han var ett av de allra första barn som placerades i organisationen på deras första barnhem.

Jacobsen (2007:124–125) skriver att man kan inleda sin studie utan på förhand bestämda kriterier och t.ex. börja med en informant som besitter god kännedom om ett fenomen. Därefter väljer man representanter som man fått tips om av informanten och intervjuar dessa som i sin tur kan ge mera information och tips som forskaren kan gå vidare med. Det här kallas snöbollsmetoden och den kan vara mycket givande men också tids- och resurskrävande. Man kan kombinera olika urvalsmetoder men man bör komma ihåg att urvalet ska styras av det syfte man har och vilken typ av information man är intresserad av.

5.4 Genomförandet av intervjuerna

Respondenterna fick själva välja plats för intervjuerna. Intervjuerna tog 30-60 minuter och spelades in på band. Samtliga intervjuer utfördes på respondenternas arbetsplatser, tre av dem i separata rum och en av dem på ett av härbärgena där en del avbrott förekom. Eftersom jag arbetat tillsammans med två och tidigare träffat de två andra respondenterna hade jag till viss del bekantat mig med respondenterna på förhand.

Intervjun indelades i tre huvudgrupper som kan kategoriseras såsom förfluten tid, nutid och framtid. Jag började med att fråga om hurudana familjeförhållanden och vilken miljö respondenterna kommer ifrån, sedan gick jag vidare till dagsläget och vad de just nu jobbar med och hur kontakten till föräldrarna upprätthålls. Till sist frågade jag om respondenternas framtidsvisioner, bl.a. arbetsutsikt, familjebildning och om de ser sig själva arbetande kvar i organisationen på något sätt.

Själva intervjusituationen kan enligt Kvale (1997:39) präglas av positiva känslor såsom intellektuell nyfikenhet och ömsesidig respekt. Intervjun kan dock också

vara ångestskapande. Det ömsesidiga inflytandet som parterna utövar på varandra, både kognitivt och emotionellt behöver inte vara något negativt utan kan vara en styrka i den kvalitativa intervjun. Jag tänkte på risken att intervjusituationen skulle kunna upplevas ångestfylld för respondenterna eftersom de skulle tala om sina svåra barndomsupplevelser som skiljt dem från sina föräldrar och ursprungliga hem. Vetskapen om vilka händelser respondenterna varit med gjorde mig mycket ödmjuk inför intervjuerna. Kvale (1997:118) skriver att intervjuaren skall bygga upp en atmosfär som är trygg och bekväm så att respondenten känner sig fri och bekväm att tala om sina upplevelser och känslor. Intervjuaren skall förhålla sig empatiskt till respondentens värld och använda sig själv som forskningsinstrument. En underförstådd kroppslig och emotionell form av vetande ger ett privilegierat tillträde till respondentens livsvärld. Trots ett ömsesidigt inflytande betonar Kvale (1997:118–119) att intervjun inte är ett samspel mellan två likställda parter. Det är intervjuaren som initierat situationen och som introducerar och styr samtalsämnena under intervjuförloppet. För mig var det viktigt att vara så neutral som möjligt, empatisk och lyhörd. Respondenterna fick ta den tid de behövde för att formulera sina svar och jag poängterade även i början av intervjun att de inte skulle känna sig tvungna att svara om det kändes obekvämt vid något tema. Intervjusituationerna var smidiga och kändes som ett rätt så naturligt samtal vid samtliga tillfällen. Ingen av respondenterna avstod från att svara på någon fråga.

5.5 Innehållsanalys

Jag använde mig av innehållsanalys för att tolka materialet. Enligt Jacobson (2007:139) kategoriseras materialet i olika teman eller problemställningar och därefter fyller man på med material under passande kategori. Kategoriseringen är beroende av vilka teman som kommer fram i intervjuerna. Efter det jämförs intervjuerna och man söker efter skillnader och likheter samt förklaringar till dessa.

Enligt Jacobsen är kategoriseringen en förenkling av det omfattande och detaljerade materialet. Det är underlättande att i analysen förhålla sig till ett antal te-

man än att arbeta med hela datamassan. En kategorisering är också en förutsättning för att man ska kunna jämföra material från olika intervjuer och belysa teman ur olika synvinklar. (Jacobsen 2007:140)

Ofta kan intervjuguiden betraktas som en förhandskategorisering. Man skall dock komma ihåg att den här typen av datainsamling kännetecknas av öppenhet och flexibilitet. Det kan alltid framkomma överraskande och oväntade data som kan medföra förkastande av gamla eller upprättande av nya kategorier under intervjutillfället. (Jacobsen 2007:140)

Jag gjorde en tabell som jag strukturerade enligt intervjuguiden (se bilaga) och fyllde sedan på med uppgifter från det transkriberade materialet. På det här sättet fick jag ett bra verktyg för transkriberingsprocessen och därefter en bättre uppfattning om det insamlade materialets omfattning och en helhetsöversikt. I det här skedet hade jag endast valt ut några citat så jag gick ytterligare igenom intervjuerna för att få en jämn spridning av citat i resultatredovisningen och därmed göra den mera levande. Citaten får belysa respondentens konkreta perspektiv gällande de olika kategorierna.

Den sista fasen av innehållsanalysen jämför intervjuerna med varandra. Här studeras kategorierna så att man ser vilka teman som tas upp i alla intervjuer, vilka teman som tas upp av några eller endast en men inte av alla och vad det beror på. Man undersöker vidare samstämmighet och variation av de intervjuades åsikter och varför uppfattningarna skiljer sig från varandra. (Jacobsen 2007:144)

Generellt kan sägas att innehållsanalysen har positivistiska drag. Många använder samstämmigheten i de intervjuades åsikter som ett bevis på sanningshalt, dvs. då många personer uppfattar en situation på samma sätt dras gärna slutsatsen att det är den faktiska situationen. (Jacobsen 2007:144)

5.6 Validitet och reliabilitet

Man skiljer på intern och extern validitet. Intern validitet (bekräftbarhet) handlar om resultatens riktighet medan extern validitet handlar om huruvida resultaten kan generaliseras. Syftet med kvalitativ forskning är dock inte att generalisera utan att förstå och fördjupa begrepp och fenomen (Jacobsen 2007:166). Det är också svårt och något ohållbart att göra en generalisering på basen av några få undersökta enheter så det finns inte behov att behandla begreppet extern validitet desto närmare här.

5.6.1 Intern validitet

Den interna validiteten kan testas genom att jämföra de egna resultaten och slutsatserna med andra undersökningar. Då det finns samstämmighet mellan den egna och andra undersökningar kan man säga att validiteten styrks, speciellt om olika forskare använt sig av olika metoder och ändå kommit fram till samma slutsatser. (Jacobsen 2007:159). Validering sker också genom kritisk granskning av de källor man använt för sin forskning. Här kontrolleras huruvida man valt ut rätt källor och vilken typ av information källorna lämnat (Jacobsen 2007:160). Det är viktigt att bedöma respondenternas närhet till det som studeras. Då informationen kommer från respondenter som refererar till händelser de själva varit med om (förstahandskällor) sätts större tilltro till dem än till andrahandskällor (Jacobsen 2007: 160-161). Eftersom mina respondenter är förstahandskällor som själva berättar om sina egna upplevelser kan man säga att beskrivningarna är valida. Dessutom har de god kännedom om ämnet och kan således anses som sakkännare gällande studiens teman (Jacobsen 2007:162–163)

Man kan också validera resultaten genom att konfrontera de undersökta med de resultat man fått fram, s.k. respondentvalidering. Man undersöker huruvida respondenterna känner igen sig i det presenterade resultatet. Forskaren kan t.ex. skicka ut en preliminär rapport till respondenterna för kommentarer gällande undersökningens innehåll. Respondentvalidering som ensam validering-

smetod är inte tillräcklig bl.a. eftersom forskning ibland presenterar sådan information om respondenterna som de själva inte har haft kännedom om (Jacobsen 2007:157–158). Eftersom jag hade några kompletterande frågor gällande två av intervjuerna skickade jag e-post till dessa respondenter. Jag bad dem komplettera och bekräfta de uppgifter som i någon mån var otydliga för mig. Det var dock bara en av de två respondenterna som svarade på mina frågor. På det här sättet kunde jag validera vissa uppgifter som gav mervärde för hela arbetet.

5.6.2 Reliabilitet

Reliabilitet (trovärdighet) handlar om i vilken mån det valda upplägget kan påverka de resultat som framkommit i undersökningen, dvs. i vilken mån undersökningen och undersökaren påverkar dem som undersöks. Vid reliabilitets-testning tas i beaktande intervjuar- eller observatöreffekten och kontexteffekten. Kontexteffekt innebär att sammanhanget, platsen eller tidpunkten för undersökningen kan ha betydelse för resultaten. En annan betydande reliabilitetsfaktor är hur väl och noggrant forskaren registrerat insamlat data och på vilket sätt hon genomfört analysen av materialet. (Jacobsen 2007:169–173)

Eftersom jag arbetat som volontär i organisationen upplevdes jag inte som någon forskare utan som en arbetande. Organisationen har många volontärer som kommer och går och en del av dem återkommer varje år. Det betyder att både barnen och de som arbetar i organisationen är vana vid volontärer och deras arbete är en normal del av El Shaddais vardag. Det är svårt att bedöma huruvida intervjun skulle ha gått om jag inte varit ett bekant ansikte för respondenterna utan en främmande människa som endast kommit för att göra en intervju med dem. Själva intervjusituationen var avslappnad och respondenterna ställde gärna upp utan några påtryckningar. De fick också själva välja platsen för intervjuerna vilket i och för sig medförde en del störningsmoment. Eftersom samtliga intervjuer dessutom spelats in på band kan forskningens reliabilitet styrkas.

5.7 Etiska aspekter

En undersökning gällande människor innebär ofta att man gör intrång i individernas privatliv, det kan sätta forskaren i många etiskt problematiska situationer. Bland de grundläggande etiska forskningskraven ska nämnas informerat samtycke. Det innebär att det ska vara frivilligt att delta i undersökningen och att den undersökta blir informerad om vilka risker och möjligheter deltagandet kommer att innebära (Jacobsen 2007:23). Lika viktigt som kravet på frivillighet är respekten för individens privatliv, det finns områden i en persons privatliv som inte nödvändigtvis skall undersökas. Här skall beaktas hur känslig och hur privat informationen är samt hur stor möjligheten för identifiering av respondenten kan vara. Forskaren måste kunna garantera konfidentialitet för respondenten och vid behov anonymisera data (Jacobsen 2007:24–25). På grund av anonymiteten har jag valt att inte namnge eller numrera respondenterna på något sätt så att man inte skall kunna följa en respondents berättelse. Här prioriteras respondentens anonymitet framom läsarens intresse.

Eftersom jag arbetat tillsammans med respondenterna kändes det naturligt att informera dem muntligen. Jag berättade om mina studier och att intervju materialet skall används för mitt examensarbete. Respondenterna blev vidare informerade om den övergripande planen för forskningen och dess syfte samt vilken datainsamlingsmetod som skulle användas. Jag informerade respondenterna om det övergripande frågeställningarna men delade inte ut intervjufrågorna eftersom jag ville få spontana och naturliga svar. Jag var också rädd för att en lång rad frågor eventuellt skulle avskräcka respondenterna eller göra dem nervösa. Jag frågade om jag får spela in intervjuerna och informerade att det inspelade materialet kommer att förstöras efter transkriberingen. Respondenterna blev informerade om att deltagandet är frivilligt och att de har rätt att avstå från att svara på frågor som känns obekväma och att de har rätt att avbryta sin medverkan när som helst. Respondenterna blev informerade om att ett sammandrag av examensarbetet skickas till El Shaddai och till respondenterna själva om de så önskar.

5.8 Metoddiskussion

Jag tycker att metodvalet fungerade bra och att studiens syfte och frågeställningar blev utredda och besvarade i mitt arbete. Det övergripande syftet gällande placeringens och utbildningens betydelse har rätt så ingående beskrivits med hjälp av de kvalitativa intervjuerna. Resultaten visar att placeringen framstår som väldigt positiv med tanke på respondenternas utveckling och livslopp.

Min ödmjukhet gjorde dock att jag kanske inte frågade tillräckligt rakt på sak ibland och att jag inte började gräva djupare i teman som jag upplevde speciellt känsliga för dessa ungdomar. Respekten för intrånget i deras liv var rätt så påtaglig trots att respondenterna väldigt öppet och ohämmat berättade sin livshistoria.

Jag var rädd för att fyra respondenter skulle vara för få för att få ihop tillräckligt och nyanserat material men jag upplevde ändå en viss mån av informationsmättnad under den fjärde intervjun. Det innebär att jag troligtvis inte skulle ha fått mervärde för arbetet genom att intervjua flere respondenter. I sådant fall skulle mera detaljerade intervjuer ha krävts.

6 RESULTATREDOVISNING

I det här kapitlet redogör jag för resultaten av den empiriska delen av studien. Jag delar in kapitlet i tre huvudrubriker, bakgrund (uppväxtförhållanden), nutid och framtidsvisioner. Under rubriken uppväxtförhållanden finns underkategorierna familjeförhållanden, problem i familjen och orsaker till placering, hur kontakten till El Shaddai uppstod, familjens och respondentens upplevelser av placeringen, förändringar efter placeringen, hur kontakten till föräldrarna upprätthölls, språkfrågan samt religion.

Under rubriken nutid finns underkategorierna placeringens/vistelsens längd och kontinuitet hos El Shaddai, kontakten till föräldrarna, arbetsuppgifter, möjlighet

att påverka och utveckla verksamheten, självständighet samt pojk- och flickvänner.

Under rubriken framtidsvisioner behandlas hur respondenterna ser på framtiden, giftermål och egen familj, hypotetisk fråga om hur livet skulle se ut idag utan placering hos El Shaddai samt avslutande och konkluderande kommentarer om placeringens övergripande betydelse i respondenternas liv.

6.1 Bakgrund och uppväxtförhållanden

I det här kapitlet redogör jag för respondenternas familjeförhållanden och uppväxtförhållanden så långt tillbaka i barndomen som de kan minnas.

6.1.1 Familjeförhållanden

Två av respondenterna är födda i delstaten Goa, en är född i delstaten Gujarat och en är född i delstaten Karnataka. Det är vanligt att familjer emigrerar från sina hemorter till Goa i syfte att hitta arbete och försörjning. De flesta barnhemsbarnen i El Shaddai härstammar från andra delstater i Indien.

Två av respondenterna har två syskon, en respondent kommer från en familj med åtta barn och en respondent har två syskon från moderns sida och ett syskon från faderns sida.

I två fall var modern den enda lönearbetande och således försörjare i familjen. I ett fall arbetade modern i hemmet medan fadern var den enda med avlönat arbete. I ett av fallen arbetade båda föräldrarna.

Tre av respondenterna har gått i statlig skola under någon tidsperiod innan placeringen. En av respondenterna var tvungen att avbryta skolgången p.g.a. moderns allvarliga insjuknande.

I lost my mummy when I was twelve years old. My mummy got sick and had to go to a hospice...There was nobody else to look after us in the house...I knew only my mummy, I didn't know my father.

6.1.2 Problem i familjen och orsaker till placeringen

Två av respondenterna nämner fattigdom som ett allvarligt problem i familjen. De har vuxit upp i slumområden. Samtliga respondenter har upplevt alkoholmissbruk i familjen och tre av fyra respondenter nämner familjevåld som ett av problemen. Tre av respondenterna berättade att faderns alkoholmissbruk ledde till ytterligare fattigdom och att detta ofta var orsaken till bråk i hemmet.

En av respondenternas biologiska far försvann då respondenten var mycket liten och har aldrig hört av sig sedan dess. Moderns partner hade alkoholproblem och använde familjens pengar till sitt eget förfogande samt misshandlade ofta modern. Då modern insjuknade allvarligt fanns det ingen som tog hand om respondenten och hennes två syskon. Efter en längre tids sjukhusvistelse avled modern och barnen blev således utan vårdnadshavare och ensamma. Eftersom modern alltid poängterat att barnen skulle söka sig till delstaten Goa ifall något skulle hända henne, kontaktade respondenten avlägsen släkt i Goa för att få hjälp. Respondenten flyttade med sina två syskon till Goa och bodde en kort tid hos släkt innan placeringen hos El Shaddai.

I had to work in the house and help my mother. There was a time when there was no food to eat at home and my mother was too weak to cook or get any shopping, so I worked as a house maid in the neighbors house, so that I could get some food at home for my mother and brothers.

When my mummy died I had a choice to either come to Goa or go to an orphanage in Gujarat. I made a choice with my younger brothers to come to Goa.

I had nobody to look after me, no house, no family, nothing. I was very small and I couldn't understand what ever was happening. I was pretty lost.

En av respondenterna som bodde i slummen skickades av sin mor för att arbeta då hon var 4-5 år gammal. Modern arbetade men förtjänade endast 5-10 rupies om dagen. Det fanns inte pengar till varken mat eller sjukvård och modern hade inte förmåga att ensam försörja och ta hand om familjen.

When I was just 4-5 years old my mother used to send me to work. We didn't have money to buy food or to go to hospital and things like that...Sometimes I used to cry so much for food.

Den andra respondenten som växte upp i slummen berättade att familjen, som invandrat från Karnataka i slutet av 1980-talet, blev av med det lilla de ägde

p.g.a. en eldsvåda i hemmet. Respondentens födelseattest förstördes i branden och utan det är det svårt i Indien att t.ex. få någon hjälp av myndigheter.

Once my father started drinking a lot, he used to give a lot of trouble in the house, beating my mother, beating us...because of that my family got poorer and poorer and we couldn't do anything.

En av respondenterna nämner faderns alkoholmissbruk samt bråk mellan föräldrarna som en orsak till placeringen. Fadern råkade dessutom ut för en allvarlig olycka som gjorde honom funktionshindrad och arbetsförmögen. Efter detta insåg modern att hon inte hade möjlighet att försörja barnen. Respondenten uppger att han aldrig hade problem med sina föräldrar utan att det var föräldrarnas interna tvister som förorsakade problem i familjen.

I had never any problem with my parents, the problem was between them

Man kan här konkludera att tre av dessa fyra utsatta familjer ytterligare utsattes för allvarliga olyckor och sjukdom. Samtliga mödrar har även insett att de inte haft möjlighet att ta hand om och försörja sina barn.

6.1.3 Den första kontakten till El Shaddai

Jag var intresserad av att veta hur den första kontakten skapades till El Shaddai, om det var organisationen som tog kontakt eller om det var föräldrarna eller någon annan som kontaktade El Shaddai för att få hjälp med barnen. Jag ville också veta hur fältarbetarnas besök uppfattades, om det kändes som inkräktande eller positivt.

Eftersom en av respondenterna inte hade någon vårdnadshavare flyttade hon med sina två syskon till avlägsen släkt i Goa. En av släktingarna kände någon som arbetade hos El Shaddai och kontaktade denna person som i sin tur kunde hjälpa med placerandet av barnen på barnhem.

I två av fallen var det organisationens fältarbetare som tog kontakt genom besök i området där respondenterna bodde. I ett av dessa fall hade även grannar och bekanta informerat El Shaddai om familjens svåra situation. De hade också berättat om El Shaddais verksamhet för föräldrarna.

El Shaddai came into one of the slums...and I was in that slum...

I ett fall var det modern som tog kontakt med organisationen efter att mannen blivit arbetsförmögen och modern insåg att hon inte hade möjlighet att försörja familjen och ta hand om barnen.

Man kan konstatera att samtliga familjer förhöll sig positivt till organisationens hjälp.

6.1.4 Familjens och respondentens upplevelser av placeringen

Med denna fråga ville jag veta hur det kändes för respondenterna att lämna sin familj och hur familjen upplevde situationen enligt respondenterna.

Två av respondenterna var sju år gamla då de kom till El Shaddai, de andra var tolv år och fem år.

I was five years old and my brother was four when we came to El Shaddai

Samtliga respondenter beskrev den första tiden på barnhemmet som mycket svår. Respondenterna kände hemlängtan innan de gjorde sig hemmastadda i den nya miljön. Tre av respondenterna hade syskon som också blev placerade hos El Shaddai. Av dessa var det två respondenter vars alla syskon blev placerade. Organisationen delar dock upp barnen på olika barnhem beroende på deras ålder och det här kan upplevas som speciellt svårt för syskon som alltid tidigare levt tillsammans. Eftersom placering i denna organisation alltid även innebär skolgång, träffas alla barn varje vardag i skolan. Sålunda ses t.ex. syskon ändå varje dag under skoldagen.

I cried a lot and I didn't want to stay.

My mum made a decision for me but it was up to me if I agreed or not.

En av respondenterna berättade att hon hade stora emotionella problem.

First I came to Rainbow House, the house was so big and all girls. The problem was that I couldn't communicate with anybody.

En av respondenterna berättade att han gärna ville komma till barnhemmet trots att det fanns andra barn i släkten som inte ville följa med. Modern upplevde det

som positivt och tyckte att placeringen var det bästa alternativet för barnet. Också en annan av respondenterna sade att modern gjorde det som hon ansåg vara bäst för sina barn i och med att hon kontaktade El Shaddai för hjälp. Båda föräldrarna tyckte att det var bra att barnen blev placerade eftersom de visste att de inte hade möjlighet att försörja barnen.

Because in the house there was no food and clothes and things like that so they(the parents) were looking for...where they could get some help for us

Now when I look at them (the children who didn't want to come to El Shaddai) I'm thinking: what are they doing...Their life is still in the slum.

En av respondenterna berättade att det i samma by fanns andra föräldrar vars barn hade placerats hos El Shaddai och de rekommenderade detta för respondentens föräldrar. Respondenten uppgav att de andras erfarenhet förmodligen var ett bra stöd för föräldrarnas beslut. Det fanns också andra i byn som visste att familjen hade det väldigt svårt och som hade pratat med El Shaddai om situationen.

6.1.5 De största förändringarna för barnen efter placeringen

En av respondenterna som växte upp i slummen berättade att den största förändringen var den hälsosamma omgivningen. Det var inte bra att som barn vistas i en miljö med alkoholpåverkade människor.

When you are in the slum environment....and when you come to El Shaddai...the biggest change was to come to a healthy and very good environment.

Två av respondenterna nämnde mat och möjlighet till lek som viktiga skillnader. Respondenten nämnde också strandutfärderna som organisationen ordnar varje veckoslut. Det var första gången respondenten fick uppleva stranden.

They teach the child how the childhood should be...

Before coming to El Shaddai I was very lost, I didn't know what tomorrow would be like. I was not sure of tomorrow.

It was totally different from my home. We had good food, good games and new things to learn. Nice outings to the beach.

6.1.6 Kontakten till föräldrarna under placeringen

Jag var intresserad av att höra om och hur respondenterna upprätthöll kontakten till föräldrarna under placeringen och om de hade möjlighet att tillbringade skolloven hemma. Under skolloven åker barnen hem till sina föräldrar om föräldrarna har möjlighet att ta emot dem. Det är känslomässigt svårt för de barn som är föräldralösa eller som på grund av andra omständigheter inte kan åka hem under loven som en del andra barn kan.

Den respondent som saknade vårdnadshavare berättade att kontakten till de avlägsna släktingarna var sporadisk. Skolloven tillbringades på barnhemmet.

En av respondenterna upprätthöll kontakten till föräldrarna genom telefonsamtal och besök. Tidigare tillbringade respondenten skolloven hemma hos föräldrarna men med tiden upplevde respondenten att barnhemmet var ett bättre ställe att vara på.

Sometimes they used to call, maybe once a month

At that time I think there were no phones there but she (mother) used to come and visit me once a month...sometimes she took me home from Saturday to Sunday...

En annan av respondenterna fick besök av sina föräldrar på barnhemmet. Skolloven tillbringades inte i föräldrahemmet utan på barnhemmet.

En av respondenterna upprätthöll regelbunden kontakt till modern. Respondenten var hemma på skolloven för att hjälpa modern. Fadern avled i något skede efter placeringen.

For the two months holiday I used to go home and help my mother with work and everything

Samtliga respondenter, som haft vårdnadshavare, har upprätthållit kontakten med en förälder eller båda föräldrarna.

6.1.7 Ersatte någon i personalen på barnhemmet din förälder/dina föräldrar?

Ingen av respondenterna upplevde att någon i personalen skulle ha ersatt deras föräldrar. En av respondenterna nämnde att Anita och Matthew liknade föräl-

dragestalter. En av respondenterna upplevde att kontakten till föräldrarna alltid varit god och en annan respondent uttryckte kontakten till modern som god. Däremot tyckte respondenten att Johnny liknat en fadersgestalt och varit en god förebild som man lärt sig mycket av.

My mummy, she was the best mummy in the world and I don't think anyone can be compared to what she was.

Before coming to El Shaddai, I had no male figure in my family. It was my mother, my two brothers and one uncle (my mother's second husband - not officially). He used to be so bad that by looking at him, I made up an image where I saw every man to be like him. I used to think that men are bad people; they drink, they are violent, they abuse small children, they cause blood and are selfish. I used to treat them like an enemy... I remember first time I met Dada in office when I came for admission. I had the same image about him as my uncle. I would not talk to him, I would be rude and often try to avoid him. Sometimes I would be violent with my other girls and he would correct me, I would give back answers. But then after a time, I came to know that he is not like my uncle. He is different, I tried knowing him, talking to him. He is one of the best persons, (my hero-person I admire). He has helped me through the times I had difficulties, as I was growing up, in my teenage life with emotional swings, he has helped me endure all that I had to go through. I am grateful for having Dada in my life.

6.1.8 Språket

Eftersom det finns 28 delstater i Indien, 23 officiella språk samt därtill över 300 språk som existerar inom landets gränser, tycker jag att språkfrågan är intressant och bör få en del i studien. Under min tid som volontär fick jag träffa många nya barn som blev placerade på barnhemmen och som inte hade ett gemensamt språk med andra. Jag ville veta hur det upplevdes att som barn komma till en ny miljö där kanske ingen pratade barnets modersmål.

En av respondenternas modersmål var gujarati. Då respondenten kom till barnhemmet fanns det en i personalen som talade gujarati, hon hade också en dotter. Det var betydligt svårare för respondentens bröder eftersom alla placerades på olika barnhem.

There was one in the staff who was from Gujarat and she had a girl in Rainbow House who also talked Gujarati so we could talk Gujarati until I learned English. I could communicate through them.

Två av respondenterna hade gormati (ett etniskt minoritetsspråk) som modersmål. Det var mycket svårt i början då allt gick på hindi i skolan. Det fanns dock många andra barn med gormati som modersmål på barnhemmet.

En av respondenterna hade konkani som modersmål. Personalen kunde konkani så respondenten upplevde inga språkliga problem.

Samtliga respondenter lärde sig engelska och hindi i skolan. Undervisningen i Shanti Niketan skolan sker parallellt på hindi och engelska. De flesta respondenter talar 3-4 språk flytande idag.

6.1.9 Religion

I Indien är de flesta invånare hinduer men liksom språk finns det många religioner i landet (Grönblom 1999:9). Eftersom El Shaddai är en kristen organisation som fostrar barnen i kristen anda med t.ex. bönestunder och kristna sånger var jag intresserad av att fråga hur detta upplevdes av barnen. Respondenterna var ju barn då de blev placerade och det kan vara svårt att riktigt komma ihåg eller ha någon åsikt i frågan. En sådan reservation bör göras gällande tolkningen av detta tema.

Samtliga respondenter kommer från hinduism. De flesta uppger att de inte hade någon större uppfattning om religion då de var barn. Trots att de kommer från en hinduisk familj har religiösa traditioner inte varit väldigt synliga under barndomen. Tre av respondenterna berättade uttryckligen, utan att jag frågade just det, att de konverterat till kristendom. Samtliga anser sig ha haft valmöjligheter gällande religiösa aspekter.

6.2 Nutid

6.2.1 Placeringens/vistelsens längd och kontinuitet hos El Shaddai

Respondenterna har varit hos organisationen 10, 12, 14 och 17 år. Två av respondenterna har aldrig lämnat El Shaddai. Samtliga respondenter har studerat

samtidigt som de arbetat i organisationen. Två av respondenterna har arbetat utanför El Shaddai ett år respektive två år.

I went to university for three years to study business and administration and I worked in a bank for a year.

En av respondenterna flyttade tillbaka hem under den tid arbetet utanför El Shaddai varade. Det skar sig med familjen som ville att respondenten skulle leva enligt deras villkor. Respondenten hade vid det laget redan en klar egen vilja och hade uppnått en sådan grad av självständighet att boendet med föräldrarna inte kunde fortsätta. Respondenten nämnde att El Shaddai varit ett stöd hela tiden oavsett om respondenten varit i organisationen eller ej.

6.2.2 Kontakt till föräldrarna

En av respondenterna har ingen vårdnadshavare eftersom modern har dött. Den biologiska fadern försvann då respondenten var två år gammal och har således ingen kontakt.

En av respondenterna har sporadiskt kontakt med familjen. Familjen gillar inte att respondenten inte bor med dem.

En av respondenterna berättar att kontakten till föräldrarna är regelbunden och nämner att relationen till båda föräldrarna alltid varit god, har aldrig haft problem med dem. Det var föräldrarna sinsemellan som hade problem.

En av respondenterna berättar att kontakten till modern alltid varit god och regelbunden. Respondenten besöker modern och hjälper henne ekonomiskt. Modern har alltid varit mycket viktig för respondenten.

It was because of her (mother) I'm standing here now.. I can do something for my mother..She's very happy now.

6.2.3 Arbetsuppgifter

Två av respondenterna arbetar på organisationens kontor med administrativa uppgifter. Den ena av dem arbetar med sponsorer och PR. Den andra arbetar även kvällstid med barnen på olika barnhem.

Två av respondenterna arbetar konkret med barnen. En av respondenterna arbetar med allt från administrativa - och fostringsuppgifter på ett härbärke till fältarbete i slummen. Den andra arbetar med olika sysslor på ett av barnhemmen.

We are going to slums to the children who are not getting any education or the opportunity to learn something. We are going there so they can learn something.

6.2.4 Möjlighet att påverka och utveckla verksamheten

Samtliga respondenter upplever att de har möjlighet att påverka och utveckla organisationens verksamhet i någon mån.

There is great need besides what El Shaddai is doing; it's nothing compare to the pool of desperation here in India (not only in Goa). I want to gather resources from the local Indians. Resources can be people, money, ideas, etc. I want to help El Shaddai grow to next level, to be independent in its operation. I would not want to change the work of El Shaddai; it's doing great. In terms of development, meeting its challenge is what I aim for.

I have the possibility to do more work here..I want to develop and make the shelter bigger...I'm talking about the children who are in really desperate need...they don't have anybody...we have to take much care about them...and make something in their life

6.2.5 Självständighet

Eftersom könsrollerna är så starkt utpräglade och traditionella i Indien bör det få ett omnämmande gällande självständighetsfrågan. Här kan man eventuellt hänvisa till det patriarkaliska systemet i den indiska kulturen där kvinnor redan från tidig ålder förväntas inta en undergivande roll medan mannen fostras till dominerande. Mannen förväntas guida och styra kvinnan som ofta ses som sårbar och följsam (Tichy et al.2009:547, Mäntysaari et al.2009:29).

Samtliga respondenter uppger att de känner sig självständiga och kapabla att själva fatta egna beslut. De kvinnliga respondenterna nämner att de gärna frågar Dada (Matthew Kurian) om råd då det gäller svåra eller stora beslut.

I am an independent person and I can make decisions on my own. But when it comes to decisions that are too big for me on my own then I obviously go to Dada.

6.3 Framtidsvisioner

6.3.1 Respondenternas syn på framtiden

Samtliga respondenter planerar stanna kvar hos El Shaddai och arbeta i organisationen åtminstone några år till.

En av respondenterna vill ha mera självständighet och ett eget företag. Respondenten kommer inte att jobbar för El Shaddai på heltid i framtiden men kommer alltid att finnas med i organisationens verksamhet på något sätt.

I want to start my own business

After college I wanted to become a social worker...this is my second year

En av respondenterna planerar stanna ett tag till med El Shaddai för att öka självsäkerheten men sedan söka annat arbete.

En av respondenterna vill studera mera och bli ingenjör. En annan respondent studerar till socialarbetare och planerar utvidga verksamheten för de barn som har det sämst. Respondenten har redan gjort karriär på El Shaddai och är i ledande position på sin arbetsplats.

6.3.2 Giftermål och egen familj

Eftersom giftermålet är en av de största familjehögtiderna i den indiska kulturen ville jag fråga respondenterna om deras äktenskapsplaner. Samtliga var lite generade och smålog gällande temat. Samtliga respondenter önskar gifta sig och skaffa egen familj. En av respondenterna lyfter fram att det är mycket viktigt för honom att ta hand om sin mor också efter giftermålet. Några tyckte att El Shaddai skall vara med då de gifter sig medan andra tyckte att det är föräldrarna eller svärföräldrarna som engagerar sig vid giftermålet.

6.3.3 Spekuleringar om livet utan placering och skolgång

Jag var här intresserad av att veta huruvida respondenterna funderat på hur livet skulle te sig om de inte hade blivit placerade hos El Shaddai. Jag ställde en

hypotetisk fråga var de tror att de skulle vara och hur deras liv skulle se ut idag om de inte blivit placerade.

If I wasn't in El Shaddai I would be somewhere, I don't know where. But one thing I know, I would be in a really bad condition, maybe a house maid or a prostitute...or a Gunda. (Gunda means a bad violent person in the society. Gundas are people who are very aggressive and abusive to any innocent for their own selfish reasons). I had lot of aggressiveness and anger inside me, which I would let out by hitting a person or doing physical harm to another person. I would not talk or express my emotions in words. The days I had in my life before my mother passed away, was all of sadness, no hope, hungry, dirty, and frightened of tomorrow.

I'm happy with my decision, my education and the way I grew up. It was the best help to me.

If El Shaddai hadn't been there for me I would have gotten married and maybe had kids.

I wouldn't have learnt languages and things like that. I got an education that I wouldn't have had if I would have stayed home. It was a great opportunity for me.

The love and the care that I got...and the happiness...with all the people working...that was the best thing in my life. Otherwise I don't know where I should be. El Shaddai did a lot for me and will do in the future.

6.3.4 Avslutande och konkluderande kommentarer om placeringens övergripande betydelse i respondenternas liv

Samtliga respondenter känner stor tacksamhet gentemot El Shaddai och anser sig har fått goda utvecklingsmöjligheter speciellt genom skolgången. Respondenterna nämner också alla att det är viktigt för dem att arbeta i organisationen eftersom de så väl själva förstår vilka förhållanden barnen kommer ifrån då de kommer till barnhemmen. Många säger att de vill hjälpa andra som varit i samma situation som de själva.

Everything that I am and I'm going to do in the future is because of El Shaddai. I can speak English, I can get a job, I can talk with people and I can move confidently in the society.

My life was incomplete before.

Without El Shaddai I would be nothing. El Shaddai is my family.

I want to help children like El Shaddai has helped me.

I'm very grateful. It's also nice to help other children who have the same difficulties that I had.

6.4 Sammanfattning av resultatredovisningen

Det visade sig att samtliga respondenter har upplevt alkoholmissbruk i familjen och tre av fyra respondenter nämner familjvåld som ett av problemen. Tre av respondenterna berättade att faderns alkoholmissbruk ledde till ytterligare fattigdom och att detta ofta var orsaken till bråk i hemmet. Tre av de fyra utsatta familjerna utsattes ytterligare för allvarliga olyckor eller sjukdom som bidrog till att respondenternas situation förvärrades.

Den första kontakten till El Shaddai skapades i två fall då organisationens fältarbetare besökte familjerna och erbjöd dem hjälp. I två av fallen togs kontakten av förälder eller släkt. Samtliga mödrar insåg att de inte hade möjlighet att ta hand om och försörja sina barn. Samtliga föräldrar tyckte att placeringen var det bästa för barnen. Man kan konstatera att samtliga familjer förhöll sig positivt till organisationens hjälp.

Samtliga respondenter upplevde den första tiden på barnhemmet som mycket svår. Tre av respondenterna hade ett eller flera syskon med sig under placeringen även om de inte alla fick bo på samma hem. Ingen av respondenterna upplevde att någon i personalen skulle ha ersatt deras föräldrar men alla tyckte att det fanns flere goda föräldraliknande gestalter eller rollmodeller som de fäste sig vid. De största skillnaderna från det tidigare livet hemma var att barnen på barnhemmet upplevde den nya miljön som trygg och hälsosam. Övriga faktorer som nämndes var bl.a. mat, kläder och möjligheten att leka.

Språket upplevdes i början som en försvårande faktor av några men samtliga respondenter lärde sig snabbt nya gemensamma språk. Religionsfrågan upplevdes inte märkvärdig av någon av respondenterna, de tyckte alla att de fått en möjlighet och tid att själva välja sin religiösa inriktning där varken hemmets eller organisationens religion hade en alltför stark roll.

Två av respondenterna arbetar nu med administrativa uppgifter i organisationen medan de två andra jobbar med konkret fältarbete. Tre av respondenterna har andra framtidsvisioner än att arbeta hos El Shaddai medan en vill stanna kvar

och utvidga och utveckla verksamheten. Samtliga respondenter känner att de har möjlighet att påverka och utveckla organisationens verksamhet.

Två av respondenterna har sporadisk kontakt med föräldrarna eller släkt. De andra två respondenterna har god och frekvent kontakt till modern eller båda föräldrarna.

Samtliga respondenter ser sig själv gifta med familj i framtiden. Åsikterna delar sig ifråga om El Shaddais medverkan gällande giftermålsfrågor. En del känner El Shaddai som sin familj medan andra tycker att det är föräldrarna som ordnar med giftermålet.

Samtliga respondenter känner tacksamhet för organisationen och upplever att de genom El Shaddai fått möjlighet till utbildning, arbete, självständighet och självsäkerhet. Samtliga upplever det viktigt att arbeta i organisationen och på det viset visa sin tacksamhet men också kunna hjälpa andra barn som går igenom liknande händelser som de själva gjort. De flesta anser sig vara goda förebilder för barnhemsbarnen och någon nämnde sig vara en god förebild även för sin familj.

7 ANALYS OCH TOLKNING AV RESULTATEN

I detta kapitel analyseras och tolkas resultaten av min undersökning i jämförelse med de teoretiska perspektiven samt med tidigare presenterad forskning. Den största delen av forskningen jag hittat handlar om gatubarnens liv på gatan. Det har mest fokuserats på dem som ännu inte fått hjälp medan de som fått hjälp inte i samma mån har undersökts. Det poängteras också i tidigare undersökning att litteraturen och forskningen är knapp gällande riskfaktorer bland familjer som lever i fattigdom i Indien (t.ex. Gulati & Dutta 2008:118).

7.1 Orsaker till problematiska uppväxtförhållanden

Brink (2001:80) delar upp orsaker till varför barn hamnar i riskzon enligt djupa orsaker (rootcauses), underliggande orsaker (underlying causes) och direkta orsaker (immediate causes). Hon delar också in orsakerna enligt olika nivåer, nationell (politisk), samhällelig och familjenivå. Som nationella orsaker finns ekonomiska problem (vanligast), sociala förändringar i form av t.ex. snabb urbanisering, ökande befolkningsmängd och arbetslöshet, politisk oro samt naturkatastrofer. Som underliggande orsaker nämns bland annat otillräckliga arbetstillfällen och undermåliga arbetsförhållanden, ojämn fördelning av resurser och service, ingen tillgång till basservice såsom bostäder, transport, vatten och elektricitet. På familjenivån uppstår problem såsom hög arbetslöshet, stora och fattiga familjer, äktenskapsskillnad och ensamförsörjning, låg utbildning, alkoholism, olika former av övergrepp i familjen, brist på omsorg och emotionellt stöd.

Gulati & Dutta (2008:110) listar också riskfaktorer och nämner många som Brink i sin forskning tar upp, utöver dessa nämns moderns unga ålder vid barnens födelse, kronisk sjukdom i familjen, faderns drog- och alkoholmissbruk (vanligast) samt tvister mellan föräldrarna. Gulati & Dutta poängterar att en ensam faktor inte nödvändigtvis behöver innebära risk utan att barn som erfar multipla riskfaktorer är i högrisk. Interagerande faktorer bör tas i beaktande vid forskning gällande risk. Här kan paralleller dras till den ekologiska utvecklingsteorin som även framkommer senare i detta kapitel.

Mathur (2009:302) lyfter fram ytterligare orsaker såsom ekonomisk marginalisering som en följd av historiska omständigheter, attityder och regeringspolicy, ojämlik fördelning av välfärd och ensidiga utvecklingspolicyn, massmigration från landsbygd till städer i hopp om försörjningsmöjligheter och olämpliga utbildningssystem. Vidare nämns föräldrar som överger sina barn på grund av ekonomiska trångmål och barn som rymmer hemifrån på grund av stressfyllda hemförhållanden. Med hänvisning till mina undersökningsresultat kan konstateras att föräldrarna där antingen själva tagit kontakt med hjälporganisationen el-

ler att organisationens fältarbetare sökt upp dem. Man kanske kan dra slutsatsen att vetskapen om och tillgängligheten till någon form av social service är ytterst viktig. Fältarbetet kan ses som en avgörande faktor för utsatta familjer i t.ex. slumområden.

Iqbal (2008) presenterar också tidigare nämnda orsaker och tar upp situationen där båda föräldrarna var arbetande och barnen till följd av detta lämnades ensamma. Barnen uppges känna depression, utestängning, isolering och alienation och på grund av dessa tillstånd rymmer barnen hemifrån. I vissa fall förekom också försummelse av barnet samt övergrepp.

Resultaten från mina intervjuer bekräftas av dessa tidigare forskningsresultat, det visar sig att fattigdom, alkoholmissbruk och familjevåld är de största orsakerna till intervention av något slag eller till att barnen flyr hemfältet och fortsätter att leva på gatan. Tre av fyra respondenter kommer från familjer som migrerat från andra delstater i hopp om bättre försörjningsmöjligheter, som också nämns i tidigare forskning.

Iqbal (2008:201) lyfter fram bristen på mat som ett faktum för gatubarnen. Barnen tvingas på gatan för att på något sätt skaffa mat till sig själv och familjen. Många hamnar att tigga. En nioårig flicka som skaffade mat till familjen genom att tigga svarade i Iqbals (2008:207) intervju med motfrågan; om jag inte tigger, hur skall mina föräldrar och jag då tackla hungern. I min undersökning kommer samma perspektiv fram. Två av respondenterna kände sig tvungna att arbeta för att skaffa mat till familjen. Det visar sig att det inte bara är tvång från föräldrarnas sida utan att barnen själva tänker med det perspektivet att hon måste hjälpa till för sin egen och familjens försörjning (se även Mathur 2009:318).

7.2 Konsekvenser av intervention

Enligt Dybicz (2005:767) är många rehabiliterande interventioner inte ändamålsenliga i syfte att återintegrera barnen eftersom de segregerar barnen från sin hemmiljö. Dybicz nämner att vissa institutionella miljöer möjligtvis kan vara

värre än barnets ursprungliga miljö (gatulivet). Återintegrering lyckades inte nämnvärt gällande denna forskning. Dybicz (2005:768) poängterar dock att den här typens forskning inte är särskilt vanlig och att interventionerna till största del baserats på teori. Ett stort behov av empirisk undersökning har identifierats och insikten att ämnet är enormt och komplext finns. Brink (2001:81) är inne på samma linje som Dybicz och nämner att rehabiliterande institutioner bidrar till isolering och exkludering av dessa från det övriga samhället. Hon argumenterar dock för vilka arbetsmetoder som krävs för att utbildningen för dessa barn skall lyckas. Här lyftas personalens roll fram som väldigt viktig.

Mina undersökningsresultat visar på lyckade interventions- och integreringsresultat. Samtliga respondenter har lyckats tack vare placeringen på barnhemmet och kan anses som fullt integrerade individer i samhället. De har alla en utbildning och en arbetsplats och kan ses som delaktiga och självständiga individer i samhället. Samtliga respondenter har också nämnt personalen som väldigt viktig och som goda rollgestalter för dem. Det bör ännu poängteras att personal också kan vara de enda vuxna personerna i ett barnhemsbarns liv och då blir deras roll givetvis ännu väsentligare. Det här ställer stora krav på en kompetent och empatisk personal, en aspekt som inte är tillräckligt betonad i många fall. Här kan det vara befogat att även minnas det sociala arvet som tidigare nämnts.

7.3 Social inklusion utan att glömma föräldrarna

Brink (2001:79) lyfter fram exkluderade grupper som är nekade tillgång till kunskap som är nödvändig för dem för att de skall kunna arbeta och därmed medverka och vara delaktiga i det samhälle de lever i. Dagens samhälle försvårar de exkluderade grupperna att komma in i nya gemenskaper på grund av allt högre inträdeskrav. Med social inklusion strävar man efter att tillgängliggöra olika arenor för utveckling. Social inklusion kan tolkas som ett arbetsredskap för att minska de problem som uppstår då vissa grupper exkluderas från rättigheter såsom t.ex. skolgång. Inklusion gäller inte enbart människorna utan även de vardagsmiljöer de lever i. Miljöerna skall förändras och omformas för att bli

mera inkluderande för sina invånare och på det sättet skapa ett mera jämbördigt och rättvist samhälle där alla har en uppgift och sin plats. Jag upplever att det här slår hårt mot de indiska familjer min studie handlar om och jag vill lyfta fram hela familjens betydelse trots att det är barnet som står i fokus.

Gällande förhållandet till föräldrarna korrelerar Mathurs (2009:315) resultat med mina resultat. Majoriteten av gatubarnen uppgav förhållandet till modern som det känslomässigt viktigaste. I min undersökning nämner tre av fyra respondenter sin mamma som den viktigaste personen i sitt liv. Trots detta uppenbara resultat förverkligas inte inkludering av föräldrarna i organisationens verksamhet.

7.4 Utvecklingsekologisk analys

Trots att beslut på makronivå kan göras med fokus på barnets bästa kan det ändå vara svårt att nå fram till barnets mikronivå. I motsats kan åtgärder som vidtas av människor som barnet inte har någon som helst direkt kontakt med väsentligen påverka utvecklingen negativt. Det är viktigt att barnets mikronivå är utvecklingsmässigt utmanande i positiv mening samtidigt som den är emotionellt bekräftande. Samspelet mellan de olika miljöerna samt en helhetsbild är speciellt viktig i en problemsituation. Om barnet är den enda gemensamma nämnaren i de olika miljöerna blir systemen svaga och svagheten i sin tur kan placera barnet i riskzon.

Dybicz (2005:769–770) lyfter fram u-ländernas svåra uppgift att tillfredsställa en stor befolknings servicebehov. Det är därför oerhört viktigt att medvetandegöra och försvara social rättvisa på politiska nivåer. Man kan alltså konstatera att det finns orsaker på olika nivåer som bidrar till svåra uppväxtförhållanden. Här ser man ett tydligt samband mellan faktorer på samhälls- och individnivå. Indiens befolkningssmängd sätter enorma krav på landets möjligheter att handskas med problem såsom t.ex. arbetslöshet och tillgodoseende av basbehov såsom tillgång till bostad, mat och vatten. Det är svårt att tillgodose servicebehov då basbehoven fortfarande haltar väsentligt.

Brink (2001:79, 82) poängterar liksom NCPCR att gatubarnsproblematiken kräver samarbete mellan samhället och målgrupperna och att det är viktigt att nå alla sårbara grupper. Hon nämner också att det är viktigt att alla i samhället arbetar för en offentlig medvetenhet av de faktiska problem som barnen och familjerna lever med.

Brink drar slutsatsen att utbildning är att investera i samhället. Utbildning påverkar det kulturella, sociala och ekonomiska hos människor och samhällen samt bidrar till både produktivitet och ekonomisk tillväxt på lokal, nationell och global nivå. Utbildning förbättrar relationer och förståelse för olika kulturer genom att individen förstår sin egen kultur. Utbildning borde vara en kontinuerlig process där den lärande förvärvar nya färdigheter och kunskaper som möjliggör kontroll av sitt eget liv samt utvecklandet av sin fulla potential. Möjligheten att anpassa sig till olika situationer och kunna skapa förändring och nya idéer är värdefulla egenskaper som kan bidra till samhällelig och mänsklig utveckling. (2001:85)

7.5 Sammanfattning

Man kan konkludera att fattigdom är ett envist och allvarligt problem men att det oftast i dysfunktionella familjer finns en multiproblematik i form av alkoholmissbruk och familjevåld i samband med extrem fattigdom. Det är viktigt att se individen i den helhet hon lever. Orsaken till fattigdom kan knappast här ses som personlig trots att misären träffar individen direkt och konkret. Såvida den miljö man lever i inte möjliggör tillträde på t.ex. arbetsmarknad eller till grundskola hålls individen fortsättningsvis exkluderad från att förändra sin livssituation till det bättre.

Då uppväxtförhållandena blir riskfyllda är det ibland nödvändigt att segregera barnet från familjen till en tryggare omgivning. Syftet med detta är att stöda en framtida integrering i samhället. Det är viktigt att satsa på goda interventionsmetoder där institutionsmiljö och personal spelar en avgörande roll för att lyckas. För många barn är personalen den enda vuxenkontakten som överhuvudtaget

finns i deras liv. Skolan kan således vara den enda goda, positiva och trygga miljön för barnet.

Naturligt nog är modern den viktigaste personen i barnens liv vilket borde tala för en inkludering av familjen i ett livslöppsperspektiv trots tillfällig institutionalisering eller särboende. Detta förstärker många band på både individ- och annan nivå. Desto flera kontakter mellan de olika miljöerna desto tryggare är barnets och även familjens liv. Det är möjligt att detta också kunde förbättra familjens förståelse för barnets behov.

Barnens sak är vår, med andra ord allas. Det är viktigt att medvetandegöra detta på alla nivåer i samhället. För att göra detta måste alla vara inkluderade för att få tillgänglighet att medverka och bidra i barnskyddsprocessen. Det går inte att dra sitt strå till stacken om vägen dit är okänd eller för gropig.

8 DISKUSSION

Min undersökning visar tydligt att placeringen och utbildningen genom denna organisation lyckats bra för respondenterna. Samtliga vidareutbildar sig, har arbete samt klara planer för framtiden. De är självständiga individer som är medvetna om sina rättigheter och möjligheter i livet. Samtidigt är de ypperliga medarbetare i barnskyddsarbetet och goda förebilder för både barnen och andra i sin omgivning. De har flere olika perspektiv i arbetet och har förmågan att identifiera sig själva med de nya barn som varje vecka kommer till barnhemmen och till skolan.

Det är dock inte i längden ett hållbart alternativ att enbart segregera människor från deras ursprungliga miljöer utan att samtidigt även sträva efter att förändra familjernas vardagsmiljöer till trygga och utvecklande. En förändring kräver ett helhetsperspektiv som tar i beaktande och förklarar olika sammanhang och miljöer samt deras växelverkan. Exkludering från ett delsystem, t.ex. skolan, leder ofta till exkludering även från andra viktiga delsystem.

Resultaten från min undersökning bekräftar min uppfattning om utbildning som den enda vägen ut ur fattigdom. Genom utbildning kan människorna bli medvetna om och förstå sina rättigheter. Det här i sin tur minskar risken för utnyttjande, våld och övergrepp. Det finns kvinnor och flickor som idag inte är medvetna om att misshandel inte är tillåten utan att det är något som hör till och som man måste uthärda (Tichy et al. 2009:555, Hackett 2011:271). Ett utvecklingssekologiskt perspektiv är viktigt då man vill förstå fenomen och deras uppkomstorsak samt också varför en situation pågår i långa perioder utan en förändring till det bättre trots förbättringsförsök. Helheten är viktig eftersom vi inte lever isolerade i olika avdelningar utan behöver band till olika miljöer i olika skikt. Därför är det svårt att skapa en hållbar och positiv utveckling om åtgärderna vidtas på endast ett plan, t.ex. det nationalpolitiska eller på individnivå. Desto flere kontakter mellan olika system på flere nivåer desto tryggare blir individens levnadsvillkor och riskerna för att råka illa ut minskar.

Med tanke på föräldrarnas viktiga roll för barnen vill jag lyfta fram ett förslag om att involvera familjen i barnens skolgång. En del föräldrar kommer ibland (sällan) och hälsar på sina barn till skolan eller till barnhemmet. Istället för att sitta som en utomstående utanför skolan i väntan på att få träffa barnet eller i väntan på att åka hem kunde föräldrarna beredas tillfälle att få besöka barnets klass och få bekanta sig med undervisningen. Föräldrarna kunde få feedback av den ansvariga läraren om hur barnet klarar sig i skolan. Det här kunde bidra till att många människor som t.ex. bor i slum skulle få vetskap och information om skolgången och varför det är viktigt med utbildning för barnen. Många av dessa föräldrar har aldrig gått i skola eller ens satt sin fot i en skola så det skulle skapa en bättre relation mellan skolan och föräldrarna. Under mitt arbete i Indien presenterade jag förslaget om inkludering av föräldrarna men i ledningen tyckte man att det inte skulle vara möjligt att ha föräldrar på besök i klassrummen. Jag ser det inte som ett problem att någon förälder skulle få följa med en lektion då och då. Skolan tar dessutom emot sponsorer och turister så gott som dagligen som direkt avbryter undervisningen för att fotografera barnen. Det här återspeglar synen på att familjen som helhet inte betonas tillräckligt. Vidare kunde man ordna med transport för flere föräldrar samtidigt så att de kunde komma på en

gång vissa dagar under terminen. På det sättet skulle man också uppmuntra föräldrarna att komma och besöka barnen oftare och regelbundet. Det skulle säkert också uppskattas av barnen. Att stöda föräldrarna är också att stöda barnet.

En förälder i den situationen kan känna sig rätt så underlägsen och skamsen för att hon inte kan ta hand om sitt barn. Att förvärra situationen är yrkesetiskt problematiskt. Vidare kunde gemensamma aktiviteter för föräldrar och barn skapas för att aktivera föräldrarna och få dem mera delaktiga i sina barns liv. Eventuellt kunde man i slumområden skapa föräldragrupper som kunde träffas för att diskutera barnens skolgång och betydelsen av utbildning. Det här skulle nödvändigtvis inte behöva betyda resursinsatser av ekonomiskt slag utan mera ett nytt tankesätt och ett förändrat förhållningssätt med socialpedagogiskt perspektiv.

Barnet är huvudpersonen men det bör betonas att föräldrarna inte har en biroll. Det känns som att barnen blir hjälpta medan föräldrarna lämnas åt sitt eget tärande och hopplösa öde. Trots att det är barnen som är institutionaliserade så är det ändå föräldrarna som är fångar, i sina egna begränsade liv. Föräldrarna borde göras betydligt mera delaktiga i sina barns liv genom att ge dem en rättvis chans till det. Varför inte låta dem ta del av barnens skolgång och framgång, låta dem träffa barnens lärare, låta dem berätta för grannarna i slummen hur deras barn klarar sig i skolan, hur skolan ser ut osv. En positiv och uppmunrande inställning skulle förmodligen bidra till subjektiv känsla av inkludering för föräldrarnas del.

Det här kunde bidra till att skapa förändring i positiv riktning både för barnet själv samt för familjen på flera olika plan. Det här resonemanget kunde svara på studiens syfte att öka kunskap om utbildningens betydelse för att förbättra levnadsförhållandena bland utsatta familjer i slumområden. Det svarar också delvis på syftet som underlag för organisationens fortsatta arbete.

Som konklusion kan konstateras att den här typen av placering inklusive grundskoleutbildning är oerhört viktig och betydelsefull för barn som lever under kritiska förhållanden i skadliga miljöer. Alla har potential att förverkliga sin vision om ett bättre liv, men de måste ges en rättvis möjlighet till det.

8.1 Arbetslivsrelevans och fortsatt forskning

Eftersom jag har skapat mig en internationell arbetsprofil och har för avsikt att återvända till liknande arbetsmiljöer är studien användbar för mitt kommande arbetsfält. Arbetet kan också användas som underlag för organisationens fortsatta arbete och ge dem nya teoretiska perspektiv för att utveckla verksamheten.

Olika infallsvinklar av samma tema vore intressant att utreda, t.ex. att ta fram föräldrarnas och personalens upplevelser.

Det skulle vara intressant att forska i dessa barns motståndskraft. Hur har de klarat sig så bra trots att deras uppväxt varit så påfrestande att intervention varit nödvändig? Gulati & Dutta (2008:108) lyfter fram att barnen som kommer från fattiga och påfrestande uppväxtförhållanden ofta anses vara i risk för att få beteende- och kognitiva problem. Detta till trots poängteras att många barn inte erfar utvecklingsproblem trots att de lever i riskzon. Det här tolkas som att dessa barn måste ha sådana personliga karaktärsdrag som på något sätt hjälper dem att i viss mån utveckla resistens mot de negativa konsekvenser den riskfyllda omgivningen innebär.

Organisationen nämnde att det skulle vara intressant att undersöka olika etniska minoriteters inställning till dylika barnskyddsinterventioner.

KÄLLOR

Andersson, B. 1986. *Utvecklingsekologi*. Studentlitteratur. Lund, 155 s.

Brink, B. 2001. *Working with street children: reintegration through education*. Support for learning. Vol. 16 No. 2. (EBSCO)

Colton, M., Sanders, R. & Williams, M. 2001. *An introduction to working with children. A guide for social workers*. Biddles Ltd, Kings Lynn, Norfolk. Great Britain, 267 s.

Dybicz, P. 2005. *Interventions for street children. An analysis of current best practices*. Sage Publications: International Social work 48(6): p. 763-771.

Garbarino, J. & Ganzel, B. 2000. The human ecology of early risk. I: Shonkoff, J.P. & Meisel, S.J. (red), *Handbook of early childhood intervention*. Cambridge: Cambridge University Press, 734 s.

Grönblom, R. 1999. *Religionernas Indien. Livsåskådningar och samhälle*. Stockholm. Valentin förlag, 303 s.

Gulati, J.K. and Dutta, J. 2008. *Risk, conflict between parents and child adjustment in families experiencing persistent poverty in India*. Journal of family studies. Vol. 14: 107-123. April. (SAGE)

Hackett, M. 2011. *Domestic violence against women: Statistical analysis of crimes across India*. Journal of Comparative Family Studies. Vol. 42, No 2.

Hirsjärvi & Hurme. 2000. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki. Yliopistopaino, 213 s.

Iqbal, M.W. 2008. *Street children: An overlooked issue in Pakistan*. Child abuse review Vol. 17: p 201-209.

- Jacobsen, D.I. 2007. *Förståelse, beskrivning och förklaring. Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund. Studentlitteratur, 316 s.
- Kvale, S. 1997. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund. Studentlitteratur, 306s
- Liedman, S-E. 1999. *Att se sig själv i andra. Om solidaritet*. Stockholm. Bonnier, 125 s.
- Madsen, B. 2010. *Socialpedagogik. Integration och inklusion i det moderna samhället*. Lund: Studentlitteratur, 301 s.
- Mathur, M. 2009. *Socialisation of street children in India: A socio-economic profile*. Psychology and developing societies 21,2: 299-325 (SAGE)
- Meeuwisse, A. och Swärd, H. 2002. *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm. Natur och kultur, 366 s.
- Ranta-Tyrkkö, S. 2009. *Vähän on kylliksi – sosiaalityöstä Mahatma Gandhin malliin*. I: Mäntysaari, M., Pohjola, A. & Pösö, T.(red.). *Sosiaalityö ja teoria*. Juva. WS BookwellOy, 337 s.
- Nambissan, G.B. 2010. *The global economic crisis, poverty and education: a perspective from India*. Journal of education policy. Vol. 25, no. 6, November, 729-737)
- Tichy, L., Becker, J. & Sisco, M. 2009. *The downside of patriarchal benevolence: Ambivalence in addressing domestic violence and socio-economic considerations for women of Tamil Nadu, India*. Journal of Family Violence. 24:547-558.
- Widerberg K. 2002. *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund. Studentlitteratur, 232 s.

Broschyrer gällande El Shaddais verksamhet (2012)

Tillgänglig: www.childrescue.net (hämtad 03/2012)

Tillgänglig: www.ncpcr.in (hämtad 10/2012)

Tillgänglig: www.unhabitat.org (hämtad 10/2012)

BILAGA 1 INTERVJUGUIDEN

Bakgrund och familjeförhållanden

Intervjun inleddes med korta och konkreta frågor gällande informantens ålder, i vilken delstat informanten föddes, hur stor familjen var i den tidiga barndomen och vid vilken ålder informanten blivit placerad hos El Shaddai.

Hur såg dina familjeförhållanden ut, berätta från så tidigt skede som du kan komma ihåg?

Arbetade dina föräldrar?

Vilka var de största problemen i din familj?

Vilka orsaker ledde till placeringen hos El Shaddai?

Hur kändes det att lämna din familj?

Har du syskon som också placerades på El Shaddai? Berätta lite om dem.

Har du syskon som inte placerades hos El Shaddai? Varför blev du placerad och inte de? Hur ser dessa syskons liv ut idag?

Upplevde du att du hade valmöjligheter i det här skedet av ditt liv?

Hur ställde sig familjen till placeringen?

Hur förändrades det dagliga livet efter placeringen? Vilka var de största skillnaderna?

Bibehölls kontakten till dina föräldrar? På vilket sätt och hur frekvent?

Hur uppstod den första kontakten till El Shaddai, vem tog kontakt?

Tycker du att El Shaddai på något sätt ersatte dina föräldrar?

Vilket är ditt modersmål? Fanns det språksvårigheter då du började hos El Shaddai? Hur tacklades eventuella språksvårigheter?

Vilken är din religiösa bakgrund? El Shaddai är en kristen organisation som fostrar barnen enligt kristendomen, hur upplevde du detta? Tycker du att du hade en valmöjlighet gällande detta?

En hypotetisk fråga: Hur tror du att ditt liv skulle vara idag om du inte hade blivit placerad i en dylik organisation?

Nutid

Hur länge har du varit i organisationen?

Har du någonsin lämnat El Shaddai? I så fall av vilken orsak?

Vilka är dina arbetsuppgifter i organisationen?

Tycker du att du kan påverka verksamheten? Upplever du att du har möjlighet att vara med och utveckla verksamheten?

Upplever du att du varit/är självständig i beslut gällande ditt eget liv? Tycker du att organisationen har ett för starkt inflytande gällande dina beslut?

Framtid

Hur ser du på din framtid?

Vad tror du och önskar du att du skulle arbeta med om 5-10 år?

Giftermålet är en av de mest betydelsefulla familjehögtiderna i Indien. Hur ser du på giftermål med tanke på din bakgrund? Räknar du El Shaddai som din familj? Behövs organisationens godkännande och stöd för ett framtida giftermål eller känner du att du kan agera självständigt i denna fråga?

Tror du att du kommer att skaffa barn?